

Täysistunto

Tiistai 4.9.2018 klo 14.02—17.48

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, yksityisistä työväilypalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Meillä on myös ministeri paikalla esittelemässä. — Olkaa hyvä, ministeri Lindström.

Keskustelu

14.06 Työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä esitetään säädettäväksi kolme uutta lakia: laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta ja laki yksityisistä työväilypalveluista. Nämä lait korvaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta sekä valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetut lait. Lisäksi lakia taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä esitetään muutettavaksi.

Tämä esitys liittyy maakuntaudistukseen ja siihen liittyvään kasvupalvelu-uudistukseen, jossa nämä nykyisten TE-toimistojen ja ely-keskusten järjestämät julkiset työ- ja elinkeino- sekä yrityspalvelut siirretään maakuntien järjestämisvastuulle niin sanotuiksi kasvupalveluiksi. Julkisia rekrytointipalveluja, osaamisen kehittämispalveluja sekä alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevissa laeissa on kysymys näiden kasvupalvelujen niin sanotuista sisältölajeista. Tämä esitys liittyy siis kiinteästi aiemmin annettuun, eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista.

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa säädettäisiin palveluista, joita maakunnilla olisi velvollisuus järjestää työmarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi. Yksi tämän päivän työmarkkinoiden haasteista on osaavan työvoiman saatavuus samaan aikaan kun suuri joukko ihmisiä on vailla työtä. Näillä maakunnallisilla kasvupalveluilla vastataan osaltaan tähän haasteeseen. Palveluja, joiden saatavuudesta maakunta omalla alueellaan vastaisi, olisivat nykyisiä julkisia työväilypalveluja vastaavat rekrytointipalvelut. Jokaisen maakunnan tulisi järjestää osaamisen kehittämis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

palveluina ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Kasvupalvelukoulutus vastaisi TE-toimistojen nykyisin järjestämää työvoimakoulutusta.

Edellä mainitut palvelut muodostaisivat niin sanotut vähimmäispalvelut, joiden järjestämiseen maakunnalla olisi velvollisuus. Laki mahdollistaisi sen, että maakunnat voisivat järjestää myös muita palveluja, joilla tuettaisiin rekrytointeja ja työnhakua, kartoitettaisiin ja kehitettäisiin henkilöasiakkaiden osaamista sekä lisättäisiin heidän työmarkkinavalmiuksiaan ja tuettaisiin työllistymistä. Näitä palveluja ei määriteltäisi ehdotetussa laissa tarkemmin. Tällä tavalla mahdollistetaan se, että maakunnat voisivat kehittää uudenlaisia palveluja oman maakunnan yritysten, työnantajien ja työnhakijoiden tarpeet huomioon ottaen. Myös työkokeilu olisi maakuntien käytettävissä työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevassa laissa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista. Palvelujen tarjoaminen perustuisi palvelutarpeeseen, ja tätä varten työttömien työnhakijoiden palvelutarve tulee arvioida säännöllisesti.

Ehdotettu laki sisältää maakunnan velvollisuuden huolehtia myös työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua tarvitsevien työttömien palvelujen yhteensovittamisesta. Koska maakunnalla olisi vastuu sekä kasvupalvelujen että sosiaali- ja terveysten palvelujen järjestämisestä, olisi maakunnilla tähän hyvät edellytykset.

Vaikka yleinen suuntaus on digitaalisten palvelujen lisääminen, johon pyritään kasvupalveluissakin, asettaisi laki maakunnille velvollisuuden huolehtia myös henkilökohtaisen palvelun saatavuudesta järjestämällä riittävästi palvelupisteitä tätä asiointia varten.

Kasvupalvelu-uudistuksen yhtenä tavoitteena on lisätä palvelujen vaikuttavuutta. Yksi keino tähän on monituottajamallin hyödyntäminen. Tämän mahdollistamiseksi esityksessä ehdotetaan, että maakunnat voisivat antaa palvelujen tuottamisen sekä asiakkaiden palveluprosessiin liittyvät tehtävät palvelutuottajien hoidettavaksi. Työnhakijoiden oikeusturvan varmistamiseksi maakunnan tulisi kuitenkin aina huolehtia viranomaistehtävänä työnhakijaksi rekisteröimiseen, työnhaun päättymiseen, kasvupalvelukoulutukseen ja palvelujen keskeyttämiseen liittyvistä tehtävistä.

Alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevassa laissa säädetään alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettujen rahoituspalvelujen myöntämisestä Manner-Suomen alueella. Esityksessä koottaisiin samaan lakiin ja yhdenmukaistettaisiin kansallisista varoista ja rakennerahastovaroista rahoitettavia alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoituspalveluja koskevia säännöksiä siten, että niiden keskeinen sisältö säilytettäisiin. Samalla rakennerahastojen hallinnointia koskevat säännökset koottaisiin entistä kattavammin samaan lakiin.

Laissa säädettäisiin yrityksille myönnettävistä tuista, alueiden kehittämiseen myönnettävistä tuista, palkkatuesta, työolosuhteiden järjestelytuesta ja starttirahasta. Laki koskisi maakuntien lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön kansallisista varoista rahoittamia hankkeita ja rakennerahastovaroista rahoittamia teknisen tuen hankkeita sekä sosiaali- ja terveysministeriön rakennerahastovaroista rahoittamia hankkeita.

Laissa olisi Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 — Suomen rakennerahasto-ohjelman hallinnointia ja toimeenpanoa koskevia säännöksiä, joita sovellettaisiin kaikissa ohjelmaa toteuttavissa viranomaisissa, ja laissa erikseen määritellyt säännökset koskisivat myös Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tämä oli tämän syysistuntokauden ensimmäinen esittely, ja toivon asiallista ja toisia ymmärtävää keskustelua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän debattivaihe, koska uskon, että täällä on monia kysymyksiä ministerille, joka pystyy olemaan tässä nyt paikalla. Aloitetaan sillä, että ne, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, nousevat seisomaan ja painavat V-painiketta.

14.13 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on työministerille kolme kysymystä käsiteltävään aiheeseen liittyen:

1) Miten työllisyyspalveluiden laatua on tarkoitus parantaa maakunnissa, ja miten työllisyyspalveluiden mahdollisen yksityistämisen vaikutuksia on arvioitu?

2) Miten työllisyyspalveluiden rahoitus turvataan, kun maakuntien rahoitus on yleiskatteista?

3) Miten työllisyyspalvelut saadaan vaikeasti työllistettävien käytettäväksi entistä paremmin ja yhdenvertaisemmin?

14.14 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei käy kateeksi ministeriä tässä työssä, koska tässä on niin monta sirpaletta, mutta kyllä vähän täytyy sanoa, että on aika raskasta ajatella syksyä myös valiokunnassa. Tämä raamilaki on meillä hallintovaliokunnassa, tämä sisältölaki tulee työelämävaliokuntaan, ja sitten meille on tulossa vielä rahoituslakeja, jotka määrittävät sen, miten työmarkkinatuen maksuosuudet menevät, ja kaikissa näissä on hyvin tarkkaan perustuslain näkökulmasta pohdittavia asioita.

Minun tärkein kysymykseni kuuluu: millä uudet maakunnat turvaavat sen, että työttömät todella saavat palveluita, koska rahoitus jää sosiaali- ja terveydenhuollon jalkoihin?

14.14 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iso kysymys on, pystyvätkö maakunnat käyttämään riittävästi rahaa työllisyyspalveluiden toteuttamiseen sote-palveluiden valtavassa menopaineessa, kun hallitus luo sote-järjestelmän, joka kasvattaa maakuntien kuluja, mutta rahoitusta aiotaan vähentää. Jääkö työllisyyspalveluille enää rahaa jatkossa, ja voiko eduskunta sitä enää ohjata?

Arvoisa puhemies! Toinen iso ongelma liittyy mahdollisuuteen yksityistää työttömän palveluprosessi, eli hallitus luo mahdollisuuden siihen, että palveluketju siirretään yksityisten yritysten hoidettavaksi. Tämä on työttömien näkökulmasta iso asia, kun työttömän palvelutarpeen arvioitu palveluohjaus ja työllisyysuunnitelman laatiminen siirretään yksityisille yrityksille, jotka voivat sitten ohjata työttömiä palkattomaan työkokeiluun muihin yrityksiin tai jopa omalle yritykselleen.

Arvoisa puhemies! Haluan kysyä ministeriltä: tuleeko tämä lakiesitys lisäämään palkattoman työn määrää Suomessa?

14.16 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Minulla ei ole kysymystä, vaan päinvastoin oikeastaan kiitän hallitusta siitä, että se mahdollistaa näiden yksityisten rekrytointiyritysten käytön. Ne ovat toimineet Suomessa pitkään. Monet niistä ovat erikoistuneet. Ne ovat onnistuneet siinä, että monet työntekijöiden hakijat ovat valmiita maksamaan niiden palveluista, ja tämä on tapahtunut vuosien, vuosien ajan. Ne ovat oikeastaan lunastaneet paikkansa sillä, että ne ovat löytäneet työntekijöiden hakijoiden, yritysten, kannalta oikeat toimintatavat. Se, että ne saavat uudelleen ja uudelleen asiakkaita, kertoo siitä, että jotain sellaista ne ovat löytäneet, että asiakkaat ovat valmiita maksamaan tästä, vaikka rinnalla on julkinen työvoimapalvelu. Minusta tämä on hyvä avaus, jonka hallitus tekee.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

14.16 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos arvoisalle ministerille todellakin hyvästä syksyn avauksesta siinä suhteessa, että täällä ollaan nyt ihan asian ytimessä. Suomessa on tällä hetkellä kymmeniätuhansia, yli 50 000, avointa työpaikkaa. Nyt tarvitaan todella aktiivisia toimia, jotka liittyvät työnvälitykseen, ja on erittäin tärkeä tämä monituottajamalli, että monenlaiset tahot voivat tehdä parhaansa, niin että työpaikat ja työntekijät kohtaavat.

Yksi, minkä sanoitte, oli se, että maakunta toimii tietynlaisena informaatiokeskuksena. Siellä kuitenkin aloitetaan, päätetään, ylläpidetään tietyllä tavalla koko ajan sitä, missä työtön on. Miten tämä toimii? Miten me saamme sellaiset avoimet rajapinnat, että tämä saadaan toimimaan hyvin, kun on monia tuottajia?

Ja toinen, lyhyt kysymys liittyy kuntien rooliin kasvupalveluissa: mikä on maakuntien ja kuntien välinen suhde, ja mikä on aidosti kuntien rooli, jonka pitäisi olla minun mielestäni vahva, koska paikallistasolla se työ tehdään?

14.17 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin oikeastaan kysynyt työministeriltä sitä, miten ministeriö vastaa siihen haasteeseen, kun tässä alkaa kansanedustajallakin olla aikamoinen työ saada selvyys siitä, minne pitäisi kansalaisen ja työttömän hakeutua työttömyyden uhatessa tai työttömyyden jo alettua. Alkaa olla aika paljon palvelupaketteja, palvelupolkuja, työllisyyden tukemista. Miten ihmisille saataisiin selkeästi se, miten hänen tulee toimia? Ainakin itse saan paljon palautetta siitä, että alkaa olla jo sellainen viidakko ja toinen työ se, että tietää, miten työtä haetaan, ja olisi vähän niin kuin kurssin paikka melkein. Miten ministeriö vastaa tähän opastukseen? Ja onko tullut keksen aikana mitään uutta tietoa esimerkiksi nyt tästä aktiivimalli ykkösen seuraamisesta ja mahdollisista muutoksista? Siitä tulee kanssa jonkin verran kysymyksiä ainakin minulle.

14.19 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos yksityiset palveluntuottajat hoitavat jatkossa pitkäaikaistyöttömien palveluprosessin, niin kuka tekee palvelujen tarvearvioinnin ja palvelusuunnitelman ja saadaanko silloin palveluintegraatio toteutumaan? Pitkään työttömänä olleet tarvitsevat nimittäin todella laajan palveluvalikoiman, esimerkiksi erilaisia sosiaalipalveluja, terveystalvveluja, velkaneuvontaa ynnä muuta tällaista. Miten varmistetaan, että yksityisellä palveluntuottajalla on tarpeeksi laaja osaaminen, ja onko meillä tällaisia palveluntuottajia, jotka hallitsevat tämän kaiken, mikä nyt hallitaan TE-toimistoissa?

Ja sitten vielä: hallituksen esityksessä puhutaan paljon allianssimallista, mutta minulle ei ole kukaan kyllä vielä pystynyt kertomaan, mitä tämä nyt sitten oikeasti käytännössä tarkoittaa.

14.19 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov otti esiin tämän lakipaketin ydinongelman.

Otan esimerkin omasta maakunnastani tämän rahoituksen riittävyyydestä: Nykyisin sote-suunnitelman tavoitteena on vähentää terveystmenojen kustannuskasvua 80 miljoonalla eurolla meidän maakunnassamme Etelä-Savossa. Samaan aikaan väestöstä kaksi kolmasosaa, yhtä kuntaa lukuun ottamatta, on yli 65-vuotiaita — siis yhtä kuntaa lukuun ottamatta koko maakunnan porukasta kaksi kolmasosaa on yli 65-vuotiaita. On aivan selvää, että tulevaisuudessa tarvitsemme paljon enemmän rahoitusta sosiaali- ja terveystpuolelle. Mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

ten siinä tilanteessa maakunnille turvataan rahoitus työllisyyspalveluihin ja työttömien työllistämiseen?

14.20 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Muistan 80-luvulta, että silloin sanottiin, että Suomessa kirjastolaitos ja työnvälitystoiminta on hoidettu parhaiten maailmassa. Olenko ymmärtänyt ministerin puhetta oikein, että kun maakunnat jatkossa kantavat päävastuun, niin maakunnilla nimenomaan on mahdollisuus tehdä räätälöityjä, laajennettuja ja täsmäkohdennettuja ratkaisuja? Näin olen ymmärtänyt.

Mutta kysymykseni liittyy siihen, että nuoret elämänratkaisuja tehdessään tarvitsevat nimenomaan kohtaamisen, fyysisen kohtaamisen, kasvokkain tapahtuvan kohtaamisen. Miten tämä varmistetaan, että nuorilla on ”vierihoitaja”, niin ettei kaikki asiointi tapahdu vain mekaanisesti netin välityksellä?

14.22 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kesän aikana on käyty tarpeellista ja hyvää keskustelua Suomen liian korkeasta pitkäaikaistyöttömyydestä. Kun näitä tilastoja tarkastelee, on mielestäni aivan selvää, ettei ole tehty riittävästi pitkäaikaistyöttömyyden kitkemiseksi tässä maassa. Hallituksen tekemät toimet eivät ole varsinaisesti helpottaneet tilannetta. Tiedämme, että aktiivimalli on leikannut erityisesti iäkkäiden työttömien toimeentuloa, ja myöskin järjestöjen palkkatuen käytön rajoitukset ovat vaikeuttaneet järjestötoimijoiden palkkatuetun työn tekemistä.

Nyt tämä hallituksen maakuntaudistusesitys uhkaa siis pahentaa tilannetta entuudestaan. Hyviä kuntakohtaisia toimintamalleja puretaan, ja on iso riski sille, että maakuntien rahoitus tulee uppoamaan näihin kasvaviin sote-kustannuksiin ja työllisyyspalveluihin ei sitten pystytä osoittamaan riittävästi rahoitusta.

Ministeri Lindström, mikä on teidän arvionne siitä, miten nämä uudistukset tulevat vaikuttamaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien palveluihin, ja ettekö näe mitään riskejä siinä, että nämä yksityiset työnvälitysfirmit pystyvät ohjaamaan työttömän työnhakijan palkattomaan työkokeiluun omaan firmaansa?

14.23 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä maakuntien yleiskatteellisen rahoituksen riittävyys nousee tässä varmaan keskeisimmäksi huoleksi. Muistetaan se, että työttömät eivät ole kaikki samasta puusta. Varmasti on niitä, jotka tarvitsevat näitä rekrypalveluita, niin kuin täällä edustaja Jaskari nosti esille, ja näillä yrityksillä, jotka niitä tarvitsevat, on olemassa kaikki työvoimavalmiudet, mutta sitten on olemassa niitä työttömiä, jotka tarvitsevat ammatinvalinnan- ja uraohjausta sen lisäksi. Sitten on olemassa niitä työttömiä, jotka tarvitsevat runsain määrin erilaisia muita palveluita, kuntoutuspalveluita, muun tyyppisiä sosiaalipuolen palveluita. Millä tavalla huolehditaan siitä, että kaikille näille erityyppisille työttömille on varmasti tarjolla sitten heidän tarvitsemiaan palveluita? Kuinka rahoitus riittää?

Olisin vielä kiinnittänyt, arvoisa rouva puhemies, huomiota tähän palvelusuunnitelman laatimiseen ja näihin rajapintoihin yksityisten yritysten kohdalla, ettei käy niin, että palvelusuunnitelmalla ohjataan itse asiassa omien bisneksien käyttämiseen?

14.24 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä ja ministereitä tästä hyvästä esityksestä, että saadaan tämä käsittelyyn näin syksyn aikana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

Tietenkin tässä on pohdintaa. Entisenä aluekehittäjänä olen pohtinut, että kuntien rooli on ollut erittäin voimakas muun muassa rekrytointien kautta myös rekrytointikoulutuksessa yritysten suuntaan. Millä tavalla periaatteessa nyt sitten nämä elinvoimapaalvelut toisaalta kytkeytyvät näihin kasvupalveluihin? Miten kunnat tässä jatkossa tulevat toimimaan, se on yksi asia.

Toinen asia on, miten tämä yhteistyö menee siellä kentällä. Nythän on käynyt TE-keskusten palveluissa niin, että ne ovat keskittyneet maakuntakeskuksiin ja varsinkin reuna-alueilla maakunnissa on hyvin vähän palvelupisteitä. Mänttään nyt avattiin muun muassa tämä Suomen laajin taisi olla asiointipiste teemalla, kuinka tämä yhteistyö myös siinä jatkuu.

Ehkä kolmantena kysymyksenä kysyisin näitten nykyisten työllisyyskokeilujen jatkosta. Voidaanko niitä jatkaa, niin pitkälle saattaen hoitaa, kunnes tämä uusi kasvupalvelulaki tulee voimaan, että tässä vaiheessa ei tarvitsisi irtisanoa näitä työllisyyskokeilun alla olevia henkilöitä, jotka tällä hetkellä ovat yt-neuvotteluissa?

14.25 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Andersson sanoi, että hallitus ei ole tehnyt riittävästi pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi. Aina voidaan sanoa, että riittävästi ei ole tehty, mutta kyllä tällä vaalikaudella pitkäaikaistyöttömyyden ja työttömyyden yleensäkin on vähentynyt erittäin tuntuvasti ja uusia työpaikkoja on syntynyt enemmän kuin muistaakseni vuosikymmeniin vaalikausittain. Eli tässä mielessä tämä kritiikki ei ole kovin hyvin perusteltua.

Meillä on tällä hetkellä maassa ihan mahdollinen tilanne. Meillä on valtavasti työttömiä, ja samanaikaisesti meillä on yhä enemmän avoimia työpaikkoja. Nämä eivät kohtaa riittävällä tavalla. Olisin ministeriltä kysynyt: minkälaisia selvityksiä on meneillään sen selvittämiseksi, mitkä kaikki syyt tosiasiallisesti ovat estämässä ihmisten työllistymistä? Niin kuin edustajat täällä ovat todenneet, työttömissä on hyvin erilaisissa tilanteissa olevia ihmisiä, ja sitä pitäisi tutkia ja selvittää, jotta kohdennetaan oikeisiin ihmisiin oikeita toimia. Minkälaisia selvityksiä on työn alla?

14.26 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Zyskowicz on luontaisen vaatimaton, niin sanon nyt ihan luvunkin, kuinka paljon pitkäaikaistyöttömyys on viimeisen vuoden aikana vähentynyt: lähes 30 prosenttia. Siinä mielessä edustaja Anderssonin sinänsä aiheelliseen huoleen pitkäaikaistyöttömyydestä kyllä on pystytty puuttumaan.

Kun ajattelee tätä nyt käsillä olevaa esitystä, niin oleellista on muistaa, että julkinen eli maakunta säilyy jatkossakin isäntänä ja sitten yksityiset toimijat ovat tarpeellisia renkejä. Tämän esityksen vaikutus riippuu ennen kaikkea siitä, missä määrin ja minkälaisin ehdoin nämä maakunnat itse päätöksillään hankkivat palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Ja tästä mielelläni kuulisoin ministeri Lindströmiltä tarkemmin. Kun tämä kaiken järjen mukaan avaa uusille yrityksille mahdollisuuksia tulla markkinoille, niin jos tätä avaisitte hieman yksityiskohtaisemmin, mitä ajatuksia siitä on ollut, kun tätä lakiesitystä on tehty.

14.27 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yleisesti muistuttaisin siitä, että vaikka verkkopalveluille on paikkansa, niin työllisyyden hoidossa henkilökohtainen kontakti ja palvelut ovat avainasemassa, ja tässä esityksessä on jonkin verran sisäänrakennettuna sitä ajattelua, että nimenomaan verkkopalveluja lisää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

mällä pyritään hillitsemään kustannusten kasvua. Eli ehkä tässä on syytä olla tarkkana, että säilyy tasapaino herkässä asiassa.

Toinen asia, johon kiinnittäisin huomiota, on se, että laki antaa nyt tässä esityksessä maakunnille varsin väljät mahdollisuudet päättää palveluista, ja se tietenkin mahdollistaa uusia innovaatioita ja uudenlaisia palveluita, mikä hyvä asia, mutta toisaalta tuottaa haasteen sitten siinä, miten me hoidamme yhdenvertaisuuden kaikille kaikissa maakunnissa. Eli muistuttaisin siitä, että meidän täytyy luoda sellainen järjestelmä, että vaikka meillä on hyvin monenlaisia palveluita, niin niiden täytyy olla asiakkaan kannalta yhdenvertaisia, oli hän sitten Kainuusta tai Pirkanmaalta.

14.28 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maamme kasvun perusedellytys on, että yritykset saavat työvoimaa, ja tällä hetkellä me tiedämme, että lähes koko Suomessa on pula osaavasta työvoimasta. Valitettavasti julkiset työvoimapalvelut eivät pysty tällä hetkellä vastaamaan siihen tarpeeseen.

Otan yhden esimerkin omasta maakunnasta. Juuan kunta järjestää rekrytointipäivän. Kun he ovat olleet yhteydessä työvoimahallintoon siitä, voisiko kaikille kunnan työntekijöille laittaa kirjeen, että tämmöinen rekrytointipäivä on olemassa, niin työvoimahallinto on ilmoittanut, että se ei ole mahdollista. Miksi se ei ole mahdollista, minä kysyn. Ja toinen on se, että kunta on pyytänyt myös, saisivatko he listan kunnan työttömistä. Ei sitä listaa kuulemma saa. Jotenkin tuntuu, että tällä hetkellä julkinen työvoimahallinto haluaa, että ne ihmiset eivät saakaan töitä, vaikka niitä siellä kunnassa olisi tarjolla. Sitä taustaa vasten tämä hallituksen esitys on välttämätön ja perusteltu.

14.29 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä on ainakin muutama hämmäntävä kohta. Ensimmäinen on se, miksi tämä markkinauskoisuus myöskin näissä työvoimapalveluissa on niin vahva, että julkista puolta ei nähdä toteuttajaksi, ja erityisesti se näyttäytyy tässä kuntapuolella. Kun muissa Pohjoismaissa siirretään kunnille lisää vastuuta työllisyyspalveluiden hoitamisesta, niin Suomessa viedään viimeisetkin.

Ja esimerkiksi kysymys, mihinkä Pirttilahti viittasi: Syyskuussahan lopetetaan Tampereen alueella uusien työttömien ottaminen palveluiden pariin, vaikka tulokset ovat olleet loistavia. Siellä pitkäaikaistyöttömät on saatu samalle tasolle työllistymisessä kuin ansiosidonnaisella olevat. Mutta nyt se on päätetty lopettaa. Miksi tähän kokeilukulttuuriin usko-va ja sitä vahvasti julistava hallitus lopettaa kaikki ne kokeilut, mitkä toimivat?

14.30 Tiina Elovaara sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyyspalveluista keskusteltaessa eksyy itsekkin helposti monenlaisiin sanasokkeloihin — tämä on aikamoinen kokonaisuus. On tärkeää, että puhumme rahoituksesta ja resursseista, mutta sitäkin tärkeämpää on se, miten ihminen kohdataan siellä palveluissa. Kokonaisvaltainen ihmisen kohtaaminen pitää sisällään sen, että ihmiseltä ei oteta pois hänen omaa voimaansa vaan hän saa kokemuksen, jossa hän tuntee olevansa oman elämänsä ohjaksissa siinä määrin kuin se on mahdollista, eikä häntä juoksuteta useilla luukuilla. Meidän palvelumme ovat edelleen aivan liian monimutkaiset, pirstoutuneet, siiloutuneet. Toivoisin, että tulevaisuudessa työnvälitys ja palvelut olisivat helpommin ehkä yhden luukun kautta saatavilla. Mitä, ministeri, ajattelette, voisiko tulevaisuudessa näin olla, ja onko tämä askel lainkaan sinne suuntaan, vai mihin suuntaan olemme menossa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

14.31 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työvoima on valtion erityisessä suojeluksessa. Tämä asia nousi erityisesti esille noin 40 vuotta sitten, jolloin maassa oli 60 000 työtöntä. Tämä uusi laki nyt näyttää kuitenkin olevan laki, joka yksityistää työvoimapalvelut ja TE-toimistot. Kuitenkin perustuslain mukaan edelleenkin on säädetty, että julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä. Miten on, ministeri Lindström, tunneteko te kuinka hyvin perustuslain näiltä osin ja kunnioitatteko te sitä perustuslakia? Nyt tuntuu kyllä siltä, että pitkäaikaistyöttömät, vajaakykyiset, nuoret sekä erilaiset sairaat, esimerkiksi addiktiosairauksia sairastavat työttömät työnhakijat, jäävät täysin työelämän ulkopuolelle. Tähän ei voi olla vastaus aktiivimalli, joka leikkaa heiltä viikon ruoan.

14.32 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos muistelee suomalaisen työllisyyspolitiikan historiaa, niin aina 1990-luvun lamaan asti valtiolla oli erityinen vastuu vaikeimmin työllistyvistä ryhmistä, pitkäaikaistyöttömistä ja vajaakuntoisista. Oli henkilökohtainen työoikeus ja työllisyyden aluevelvoite, jolla pyrittiin tasamaan työttömyyden alueellisia eroja. Sen jälkeen vastuu näistä vaikeimmin työllistyvistä henkilöistä siirtyi kunnille ja edelleen kolmannelle sektorille, mutta sitten valtiovallan toimin myöskin kolmannen sektorin toimintaedellytykset vietiin, ja nyt on iso pelko siitä, että yksityiset työvoimapalvelut kiinnittävät huomionsa nimenomaan niihin parhaiten työllistyyviin ja edelleen pitkäaikaistyöttömät jäävät huonompaan asemaan. Kun tässä pelataan sitten maakuntien sisällä yleiskatteellisella rahalla, niin kun erilaiset tarpeet ihmisillä, erilaiset väestöryhmät ja eri alueet maakunnan sisällä kilpailevat samoista niukoista varoista, on hyvin suuri uhka, että ne vaikeimmassa asemassa olevat henkilöt jäävät tosissaan heille.

14.34 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu työllisyyspalveluiden rahoituksesta on todellakin paikallaan, koska, kuten hyvin moni on sanonut jo tähän mennessä, kun työllisyyspalveluiden rahoitus menee osaksi maakuntien yleiskatteellista rahoitusta, on olemassa vaara, että kun rahat loppuvat, silloin joudutaan leikkaamaan yhtäältä työllisyyspalveluista mutta sitten myöskin sieltä sote-palveluista, kun maakunnilla ei myöskään ole verotusoikeutta. Eli kysymys kuuluu: mitä tapahtuu, kun työllisyyspalvelut heikkenevät? Käykö niin, että työllisyyspalveluiden eriarvoisuus edelleen kasvaa? On hyvin mahdollista, että yksityisten työnvälitysfirmojen on helpompi työllistää hyvin pärjääviä, korkeasti koulutettuja työttömiä, kun taas sitten heikommin koulutetut ja ikääntyneet jäävät huonompaan asemaan.

Jo nyt on todettu, että aktiivimalli ykkönen on leikannut sosiaaliturvaa kaikkein eniten ikääntyneiltä työnhakijoilta, joille ei ole olemassa väliaikaisia työpaikkoja ja joille ei osoiteta myöskään palveluita. [Puhemies koputtaa] Eli kysyn ministeriltä: miten aiotte nyt ennaltaehkäistä tämän eriarvoisuuden kasvun, joka on ollut leimallista tälle aktiivimalli ykköselle [Puhemies: Aika!] ja johon ette ole vielä puuttunut?

14.35 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakuntalakiesityksen toteutus on siirtynyt vuodella. Täällä varhemmin tuli esille, että meillä on hyviä paikallisia kokeiluja, jotka ovat auttaneet työllistämään kansalaisia, ja työnantajat ovat saaneet pätevää työvoimaa. Miten nyt siirtymisen yhteydessä? Voidaanko ajatella, että kunnallisia työvoimakokeiluja voitaisiin siirtää ja jatkaa sitä nykyistä, väliaikaista lakia välittömästi,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

vai mikä on ministerin ajatus? Merkittävästi työllisyysmäärärahoja on käyttämättä tässä vaiheessa. — Kiitos.

14.36 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, onko se toimija yksityinen vai julkinen, on siinä mielessä vähemmän mielenkiintoista kuin se, onko ne toiminnot rakennettu niin, että ne voivat toimia. Valtiovarainvaliokunnan näiden lakiesitysten yhteydessä kuulemat asiantuntijat ovat olleet huolissaan ja suorastaan hämmästyneitä siitä, miten vääransuuntaisia nämä kannustimet näissä työllisyyspalveluissa ovat. Kustannukset työttömyydestä ja toisaalta taas hyödyt työllisyyden kasvusta aika pitkälti tulevat valtiolle, mutta maakunnilla on vähemmän intressiä hoitaa asiaa omalta kannaltaan — oikeastaan olemattoman vähän, jos se rahoitus on riippuvainen nimenomaan siitä, paljonko on työttömiä maakunnassa. Toisin sanoen työttömyyttä pitäisi hoitaa sillä yleiskatteella, että saadaan rahaa sitä mukaa, mitä suurempi työttömyysaste on. Arvoisa ministeri, oletteko tietoinen tästä täysin vääransuuntaisesta kannustimesta ja aiotteko kenties tehdä asialle jotain?

14.37 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Lindströmille tästä esittelystä. Tässä on tullut paljon kysymyksiä, mutta kysynpä vielä yhden.

Tässä puhuttiin näiden yksityisten työnvälitysyhtiöiden mahdollisuudesta toimia näillä markkinoilla. Sitähän on kokeiltu ja harjoitettu monessa maassa ja tutkittukin monessa maassa. Tulokset ovat vähän erisuuntaisia: joskus yksityiset näyttävät toimivan paremmin kuin julkinen, joskus huonommin. Kysyisin teiltä: onko tässä suomalaisessa tavassa järjestää yhteistyö ja ulkoistus nyt yksityisille työnvälityspalveluille jotain uutta erityistä suomalaista toimintatapaa, joka eroaa vaikka siitä, mitä on tehty muissa maissa, kuten Ruotsissa tai Australiassa tai Britanniassa tai monessa muussa? — Kiitos.

14.38 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnitän samaan asiaan huomiota kuin edustaja Pirttilahti tuossa hetki sitten. Kyllä minun mielestäni näitä työllistämiskokeiluja pitäisi voida vielä jatkaa. Ne lopetetaan nyt kesken kaiken, kun niistä on saatu erittäin hyviä tuloksia, ja Pirkanmaa on yksi loistava esimerkki siitä, kuinka paljon on voitu työllistää.

Ja sitten toinen asia: Kyllä näin on tilanne, että julkiset työvoimapalvelut eivät tee riittävästi yhteistyötä kunnissa kehitettyjen uudentyyppisten palvelujen kanssa. Kävin juuri Kannonkoskella OivaTyö-nimisessä rekrytointi- ja kotipalveluyrityksessä, jossa katsotaan asiakasta kokonaisuutena ja hänelle laaditaan työllistämissuunnitelma, ja heillä on vielä tällainen hanke menossa, jossa he voisivat tutkia myös pitkäaikaistyöttömien työkykyä ja muuta, mutta TE-toimistot eivät halua käyttää näitä palveluja hyväksi. Minusta tämä on erikoista.

14.39 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näitä kasvupalveluita kun miettii, niin kun tämä työllistäminen ennen kaikkea järjestöjen kautta on nyt rajattu, niin se on vienyt meiltä hirmu paljon pois semmoista kuntouttavaa työtoimintaa, missä työpaikalla tehdyllä työllä palautetaan ihmisten usko arkeen ja siihen, että heillä on mahdollisuus hankkia oma toimeentulo ja työkuntoansa ylläpitää sillä työnteolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

Sitten toinen asia, mitä tässä kasvupalvelulain yhteydessä olen jäänyt miettimään, on se, kuinka hoidetaan kuntien ja maakuntien välinen yhteistyörooli. Pitää muistaa, että kunnat käyttävät tämmöiseen työllisyystoimintaan tällä hetkellä kaiken kaikkiaan noin miljardi euroa rahaa, kun se vastaavasti valtiolla on kuutisensataa miljoonaa euroa. Kuinka turvataan tämä yhteistyö, että nämä rahasummat saadaan pyöritettyä ja työllisyyden hoitoon saadaan myös kuntien osuus hoidettua yhtä isona kuin tähän mennessä on ollut?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kuusi vastauspuheenvuoroa elikkä teidät, jotka olette tätä pyytäneet, ja sen jälkeen ministeri vastaa. Eli nämä kuusi ovat Hoskonen, Korhonen, Jarva, Mäkisalo-Ropponen, Sarkkinen ja Andersson.

14.40 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työllisyyden hoidon kannalta on äärimmäisen välttämätöntä, että pystymme paikallisesti hoitamaan mahdollisimman monta asiaa. Tämä uusi kasvupalvelulaki ja päätösvallan hajauttaminen maakuntaan on tervetullut asia, ehdottomasti. Ja se, että työllistämispuolella olisi sitten tulevaisuudessa muitakin keinoja löytää se työpaikka, on aivan varmasti hyvä asia.

Katsokaa vaan työvoimahallinnon tilastoa, mikä tuli julki tuossa viikonlopun tienoilla, että kaksi vuotta sitten oli 0,17 työpaikkaa yhtä työtöntä kohti, silloin. Nyt kaksi vuotta myöhemmin tämä sama luku on 0,3. Ajattelin itsenäni, että pitäisikö se luku olla 1:ssä eli että jokaista työtöntä kohti olisi yksi vapaa työpaikka. Sitten ainakaan ei olisi perusteluja enää sanoa, että ei ole töitä. Ymmärrän sen toki, että tässä on tämä ongelma, että ei ammatitaito moneen työhön riitä: moni työtön haluaisi töitä, mutta ei koulutus siihen riitä. Siihenkin on lääkkeitä olemassa.

Mutta kysyn ministeriltä nyt, kun te olette lainvalmistelun aikana nähnyt palautteen yrityksiltä, mikä on yritysten palaute, koska yksityisillä yrityksillä tässä asiassa on aivan ratkaiseva rooli.

14.41 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse kyllä uskon vahvasti maakuntien päättäjiin näissä rahoitus- ja toimintalinjauksissa jatkossa. Sinällään nämä lakiesityksethän kuvastavat tätä maakuntauudistuksen peruslähtökohtaa, eli alueelle itselleen annetaan enemmän joustoa määritellä oman alueen työnhakijoitten ja yritysten tarpeet. Ymmärrän toki niin, että tietyt perus-, minimitasot toki määritellään, mutta sitten alueelle itselleen annetaan erittäin paljon päätösvaltaa.

Yksi pieni kysymys siitä, että kun tietyt minimitasot määritellään, niin nämä lait kattavat kuitenkin myös yritysten kuljetustuet. Miten näitten osalta? Määritelläänkö niillekin jotenkin tietty ”minimitaso”? Määritelläänkö niille jotenkin tietyt alueet, missä ne ovat käytettävissä, vai kuinka tätä on ajateltu?

14.42 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelemme todella tärkeistä aiheista näin istuntosyksen aluksi.

Paljon on puhuttanut kesällä ihmisiä se, kuinka voi olla mahdollista, että meillä on paljon työpaikkoja auki, mutta silti on edelleen liikaa työttömiä ja työttömyyttä. On ollut erittäin hyvä asia, kun Suomessa on myös maakuntia, joilla on ollut pitkään vaikeuksia työttömyyden kanssa, että erityisesti niillä alueilla, etenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa, on työllisyys kehittynyt ja työttömyys vähentynyt. Etenkin pitkäaikaistyöttömyys on meillä men-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

nyt parempaan suuntaan. Erittäin hyvä, että nyt budjettiriihen myötä palkkatukea lisätään järjestöille. Tämä on ollut odotettu parannus.

Mietin sitä, onkohan ministeriössä mietitty, että kun nyt on näitä muunto-, täydennys- ja rekrytointikoulutuksia paljon auki ja niihin ei tule edes hakijoita riittävästi ja kuitenkin tarvittaisiin juuri sitä uudelleen kouluttautumista näihin uusiin työpaikkoihin, niin ovatko nämä keinot nyt riittäviä, vai miten tähän voidaan kannustaa.

14.43 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kaksi ihan konkreettista kysymystä ministerille:

Onko tarkoitus, että työn, siis asiakas, valitsee jatkossa palveluntuottajan itse? Ja jos näin on, niin onko ministeri sitä mieltä, että pitkään työttömänä olleella on valmiuksia valita itselle paras palveluntuottaja, joka pystyy vastaamaan hänen tarpeisiinsa? Ja jos ei käytä tätä valinnanvapautta, niin tarkoittaako se sitten, että putoaa sieltä palvelujen parista pois tai etuudet menevät?

Toinen kysymykseni liittyy yksityisyydensuojaan: onko tämä asia varmistettu nyt huolellisesti, kun jatkossa tietoja voisi antaa myös yksityisille yrityksille? Minun nähdäkseni tällä hetkellä lainsäädäntö on eri mieltä tästä asiasta.

14.44 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on monella suulla todettu, on työllisyyskokeilussa saatu hyviä kokemuksia työllisyyshoidon kokonaisvastuun siirtämisestä yksiin käsiin ja kuntavastuun kasvattamisesta. Kuitenkin nyt nämä onnistuneet työllisyyskokeilut valitettavasti ajetaan alas ja niiden tilalle tarjotaan epämääräistä allianssimallia ja rahan riittävyyden kanssa kamppailevia maakuntia. Ei ole kyse siitä, ettenkö uskoisi maakuntapäätäjien viisauteen ja hyvään tahtoon, vaan siitä, että epäilen, riittävätkö maakunnissa rahat työllisyyspalveluiden järjestämiseen, kun tämä markkina-sote vie yhä kasvavan osan rahoituksesta ja rahoitusta halutaan vielä leikata ja maakunnilla ei ole omaa rahoituksen hankintakanavaa eli verotusoikeutta. Maakuntapäätäjät asetetaan mahdottomaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Työllisyyskokeilussa on voitu käyttää valtion rahaa ja kuntien rahaa yhdessä saumattomien palveluketjujen järjestämiseen, ja nyt uhkana on se, että valtion rahaa ei enää ohjaudu ja toisaalta myös kuntien kannusteet vähenevät. Eikö nyt kokeilujen alasajon sijaan kannattaisi laajentaa nämä kokeilut valtakunnallisiksi? Epäilen hieman, että allianssimalli ei tähän sinänsä anna riittäviä eväitä.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Andersson.

14.45 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todettakoon nyt vielä, että olen sitä mieltä, että kenenkään tässä salissa ei ole syytä olla erityisen tyytyväinen siihen, miten pitkäaikaistyöttömyyttä Suomessa on hoidettu. Muun muassa TE-toimistojen henkilöstöresurssien vähentäminen on ollut trendi, joka alkoi jo ennen tätä hallituskautta ja joka on heikentänyt erityisesti henkilökohtaista palvelua tarvitsevien työttömien tilannetta.

Arvoisa puhemies! Erityisesti tässä tilanteessa, kun nyt pitäisi käyttää kaikki voimavarat pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen, niin eikö, ministeri Lindström — kuten edustaja Sarkkinen tässä totesi — olisi järkevää jatkaa näitä kuntakokeiluja, joista on saatu hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

viä tuloksia ja jotka ovat toiminnassa ja joihin myöskin paikallispäätäjät jopa hallituspuolueissa ovat tyytyväisiä?

Toinen osoitus siitä, että järjestelmä ei toimi hyvällä tavalla, on se, että palkkatukimäärärahoja jää käyttämättä tilanteessa, jossa pitäisi tehdä kaikki pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi. Eikö, ministeri Lindström, nyt olisi järkevää helpottaa järjestöjen palkkatuen käyttöä [Puhemies koputtaa] ja myöskin kehittää tätä yrityksille suunnattua palkkatukijärjestelmää helpommin käytettäväksi, jotta tätä hyvää järjestelmää hyödynnettäisiin [Puhemies: Aika!] laajemmin myöskin yksityisellä sektorilla?

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministerin vastauksia, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Ministeri, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

14.47 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Jos lähdetään nyt näistä alueellisista kokeiluista liikkeelle.

Hallitus tosiaan keskusteli tästä asiasta tuolla budjettiriihessä, koska tästä on tullut palautetta sekä oppositiosta että hallituspuolueiden sisältä. Me emme halua olla tässä mitenkään hankalia, mutta alueellisesta kokeilusta annettu laki menee niin, että siellä on se sisältö toisenlainen kuin se tuleva maailma näitten kokeilujen osalta. Eli sitä lakia ei olla jatkamassa, koska se ei ole maakuntamallin mukaista. Nykyisessä kokeilussa kunnille on siirretty vastuuta julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta, ja tulevassa maakuntamallissa tämmöistä vastuuta ei ole.

Sen takia me olemme tuoneet tähän keskusteluun tämän allianssimallin, jota eri alueilla on lähdetty hyvinkin rakentavalla tavalla viemään eteenpäin. Me olemme käyneet kuntien, alueiden kanssa hyvää, rakentavaa keskustelua muun muassa Pirkanmaan alueen hyvistä tuloksista ja olemme päässeet eteenpäin. Se havainto, mikä tässä tavallaan itselleni on tullut, on se, että minkä takia Pirkanmaalla tulokset ovat olleet niin hyviä: 1) Siellä on ensimmäistä kertaa oivallettu tämmöinen kuin yhteistyön merkitys. Yllätys, yllätys, tähän se oli tässä tarkoitus, ja tähän on se tarkoitus tulevassa kasvupalvelussa. Tehdään yhdessä, saadaan parempaa aikaiseksi. 2) Nämä tietojärjestelmät, mitkä itse asiassa muutamassa kysymyksessä nousivat esille: me koko ajan mietimme sitä ja haluamme nyt yksilöidempää tietoa siitä, mitkä ovat ne tiedot, joita siellä alueilla tarvitaan, jotta ne eivät estä sitten hyvän työn jatkamista muun muassa allianssimalleissa. Tässä on erittäin isoja tietosuojongelmia. Ei ole todellakaan helppo asia luovuttaa tietoa työttömästä ihmisestä jollekin toiselle viranomaiselle. Me emme ole tässä todellakaan hankalia, mutta tämä talo on laatinut lait, joidenka mukaan me tietenkin menemme, ja siellä yritetään luovia. Rakentavalla tavalla Pirkanmaan kanssa ja muidenkin alueiden kanssa käydään keskustelua siitä, mitä me voimme tehdä edistääksemme sitä tulevaa allianssimailmaa.

Tästä rahoituksesta heitettiin tässä aika lailla monta kysymystä, ja itse asiassa tämä keskustelu alkoi siitä. Sen yleiskatteellisen määrärahan suuruuteen vaikuttaa tämmöinen kasvupalvelukerros, jossa otetaan sitten huomioon muun muassa alueen työttömien määrä. Tarkoitus on se, että maakunnilla olisi jatkossa käytettävissään näihin työttömien palveluihin nykyistä vastaava rahamäärä. Se on tässä se ajatus, mistä me olemme lähteneet liikkeelle.

Nyt sitten huoli näistä yksityisistä palveluntuottajista: muun muassa Pirkanmaalla nämä tulokset ovat hyvinkin paljon tulleet myös siitä, että siellä on ollut hyviä yksityisiä palveluntuottajia. Minua hieman — toivottavasti en nyt ymmärtänyt väärin — häiritsee se, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

toisaalta kritisoidaan yksityistä palveluntuottajaa ja toisaalta sitten vaaditaan näitten kasvupalveluitten kokeilujen jatkamista, kun ne hyvät tulokset hyvin pitkälle ovat perustuneet yhteistyöhön myös näitten yksityisten palveluntuottajien kanssa. Tällä esityksellä ei yksityistytä julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Tämä mahdollistaa yksityisten palveluntuottajien hyödyntämisen nykyistä laajemmin, mutta ei se suoraan siirrä mitään tehtävää yksityisille palveluntuottajille. Ja tämän haluan sanoa kirkkaasti.

Maakunnalla on tulevaisuudessa todella iso vastuu kasvupalvelulain järjestämisestä, ja jokainen maakunta päättää sitten itse, mitä palveluja käyttää.

Tämä iso kysymys siitä, minkä takia ei päästä sitten paremmin muun muassa näihin pitkäaikaistyöttömiin ja vaikeimmin työllistyviin ja onko mitään selvityksiä näistä: Kyllä, näitä on selvitetty, ja se havainto on se, että ne keinot, mitä meillä on työvoimapalveluissa tällä hetkellä käytettävissä, eivät enää riitä siihen, että me voisimme pureutua näihin vaikeimmin työllistyviin ihmisiin. Sen takia ei pelkästään ole tämä kasvupalvelu-uudistus vaan on tämä työkykyohjelma — josta yksi pieni osa oli Lex Lindström kakkosen hyväksyminen riihessä. Mutta se työkykyohjelma on se iso sateenvarjo, jonka alla lokakuun lopussa, kun tämä selvitys luovutetaan, päästään ensimmäistä kertaa oikeasti ja tutkitusti käsiiksi siihen, mitä näille ihmisille pitää oikeasti tehdä. Tiivistän sen siihen, että nämä ihmiset ovat väärissä palveluissa. Heidät pitää saada oikeisiin palveluihin. Osaltaan tämä kasvupalvelu-uudistus vastaa myös tähän, mutta ei tämä riitä. Siksi täytyy tehdä monia toimenpiteitä. Tämä ei vastaa siis kaikkeen.

Eli moneen kysymykseen en ehtinyt tässä vastaamaan, mutta keskustelu on alkanut hyvin rakentavasti. Jatketaan samalla tavalla.

Puhemies Paula Risikko: No niin, tässä vaiheessa mennään nyt puhujalistalle, kuten äsken tuossa lupasin, ja varmasti palaamme vielä tähän debattiinkin.

14.52 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille asiallisesta lakipaketin esittelystä.

Tämä kasvupalvelulainsäädäntö, joka nyt koskee sisällöllisiä lakeja, on erittäin merkittävä siinäkin mielessä, että se on iso muutos valtion ja kuntien strategisen ohjauksen kannalta sillä tavalla, että heidän osaltaan kasvu-, elinkeino- ja työllisyyspalvelujen ohjaus heikkenee ja maakuntien rooli ja vastuu kasvavat. En olisi hellittänyt valtion ja kuntien roolia näin paljon.

Sote merkitsee kuntien tehtävien muutosta: kunnat joutuvat rakentamaan oman elinvoimaisuutensa omille vahvuuksilleen ja ennen kaikkea keskittymään elinkeino-, investointi-, sivistys- ja koulutus-, nuoriso- ja kaavoituspolitiikkaan. Eikö tälle ajattelulle olisi ollut johdonmukaista, että elinkeino-, koulutus-, työllisyys- ja osaamispalvelut tukevat toisiaan myöskin siellä kuntatasolla?

Kolmanneksi, yleiskatteellisen rahoituksen haasteista on täällä paljon puhuttu, ja tässä on olemassa se riski, että tämä sote tulee viemään aika merkittävän osan tästä rahoituksesta, ymmärrettävästi, ja voi käydä niin, että näitten kasvu-, elinkeino- ja työllisyyspalvelujen rahoitus jää mopen osalle, ellei sitä selvästi korvamerkitä ja ohjata.

Neljänneksi, kuntien rooli ei saisi heikentyä varsinkaan vaikeammin työllistettävien kohdalla niin paljon kuin nyt tapahtuu. Kunnat sijoittavat yli miljardin vuodessa työllisyyden hoitoon, ja jos tällainen uudistus tulee, niin se heikentää tai ainakin voi vaikeuttaa tätä kuntien keskeistä tehtävää. Tässä mielessä nämä pitkäaikaistyöttömyyttä koskevat kokei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

lut ovat olleet tärkeitä, ja soisi, että ne myös tulevaisuudessa voisivat jatkaa. Sama koskee TYP-palveluja, jotka ovat ensimmäinen yritys saada saman oven avauksella sosiaalipalveluja, työllisyyspalveluja ja Kelan palveluja. Tämän tyyppisiä konseptejahan me tarvitsemme kuntatasolla. [Pia Viitanen: Painavaa asiaa!]

Viidenneksi haluaisin sanoa sen, että tämä työvoiman kohtaantoasia on kasvava ongelma, tämä haaste, tässä yhteiskunnassa, ja tulee olemaan. Tarvittaisiin tällainen parlamentaarinen, kolmikantainen työ, joka pohjustaisi jo seuraavaa hallitusohjelmaa. Miten tätä monimutkaista haastetta, joka liittyy asuntopolitiikkaan, pendelöintiin, moniin muihin asioihin — osaamiseen — voitaisiin ruveta ratkomaan niin, että nämä eri politiikka-asiat tukisivat toisiaan? Jokaisessa maakunnassa tarvittaisiin Länsi-Suomen tapaan oma tämänmoisen positiivisen rakennemuutoksen, selviytymisen, kasvun, työllisyyden ja osaamisen toimenpideohjelma.

Lopuksi näistä yksityisistä palvelutuottajista: niitä tarvitaan kumppaneiksi, mutta me emme saa mennä siihen, että julkiset työvoimapalvelut lakkaavat tai kuihtuvat. Tässä on olemassa se riski, että nämä markkinaehtoiset toimijat, totta kai, keskittyvät helpommin niihin, jotka ovat helpommin työllistettäviä, mutta kuka vastaa sitten siitä haasteesta, joka meillä edessä on: miten me saamme vaikeimmin työllistettävät ihmiset töihin, jotta työllisyysaste voisi nousta sinne 75 prosenttiin? Tässä tietysti voisi ajatella, että markkinaehtoisille toimijoillekin asetetaan joitain velvoitteita ottaa hoitaakseen myös näitä vaikeammin työllistettäviä ihmisiä. — Olisiko tässä joku ajatuksenpoikanen ministerin mietittäväksi? — Kiitoksia.

14.56 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kasvupalveluiden uudistukseen liittyy paljon huolenaiheita erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien näkökulmasta. Tämä lakiesityshän on vain yksi monien muiden joukossa. Vaikka olen itse tuolla työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, koen, että lakien yhteisvaikutuksia ja kokonaisuutta on todella hankala hahmottaa, etenkin kun näitä lakeja tulee kovasti eri tahtiin. Tästä johtuen esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien palvelupolku ei ole riittävän selkeästi ainakaan minulle vielä auennut.

En ole myöskään ymmärtänyt, miksi hyvin toimivia malleja, esimerkiksi näitä kuntakoikeilumalleja, aiotaan lopettaa, ja en omasta mielestäni saanut vielääkään järkevää vastausta ministeriltä enkä saanut oikein selvyyttä siitä, mitä se allianssimalli oikeastaan tarkoittaa. Me olemme keväällä valiokunnassa asiantuntijoilta kysyneet, ja jos olen kysynyt kymmeneltä asiantuntijalta, niin olen saanut kahdeksan erilaista vastausta siihen, mitä se allianssi nyt sitten käytännössä tarkoittaa, niin että se jäi minulle kyllä kovin hämärän peittoon nytkin. [Ben Zyskowitz: Kaksi ei vastannut ollenkaan!]

Ensinnäkin rahoituksen siirtyminen maakuntien yleiskatteelliseksi rahoitukseksi uhkaa heikentää rekrytointipalveluiden järjestämistä, koska riskinä on, että näihin palveluihin ei sote-menojen jälkeen enää jää kovin paljon resursseja. Tässä lakiesityksessä on uhkana myös se, että pitkäaikaistyöttömien palvelut heikkenevät siksi, että yritykset ovat tulospalkkion ohjaamina todennäköisesti kiinnostuneempia hoitamaan helposti työllistettävien kuin pitkään työttömänä olleiden tai vaikeasti työllistyvien asioita.

En saanut vastausta ministeriltä myöskään siihen kysymykseen, onko tarkoitus, että työn valitsee jatkossa itse palveluntuottajansa. Näin vielä keväällä ainakin valiokunnassa asiantuntijat kertoivat, mutta toivottavasti tähän on nyt tullut muutos, koska olen kyllä sitä mieltä, että pitkään työttömänä olleella ei välttämättä ole valmiuksia käyttää tällä tavalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

valinnanvapautta, ja silloin voi olla uhkana se, että henkilö putoaa palveluiden piiristä kokonaan pois.

Lisäksi toivoisin vielä ministeriltä vastausta siihen, kuka sitten tekee palvelujen tarvearvioinnin ja palvelusuunnitelman. Erityinen huoleni minulla on tästä palveluintegraation toteutumisesta, koska pitkään työttömänä olleet tarvitsevat laajan palveluvalikoiman, esimerkiksi monenlaisia sosiaalipalveluja, monenlaisia terveyspalveluja, monenlaisia kuntoutuspalveluita, velkaneuvontaa ja niin edelleen. Eli miten varmistetaan, että yksityisellä palveluntuottajalla on tarpeeksi laaja palveluvalikoima? TYP-toimintahan on omalta osaltaan vastannut juuri tähän haasteeseen ja on ollut minusta hyvää toimintaa. Onko meillä riittävästi tällaisia yksityisiä palveluntuottajia, ja miten tämä asia sitten jatkossa toimii?

Täällä on moni muukin ollut huolissaan tästä sähköisen asioinnin lisääntymisestä, ja niin olen minäkin. Tutkimusten mukaan tiedämme, että jopa 25 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä ei joko pysty, osaa tai voi eri syistä käyttää sähköisiä palveluita, ja jos palvelut siirtyvät liikaa sähköiseen muotoon, on kyllä suuri uhka, että nämä ihmiset putoavat kaikkien palveluiden ulkopuolelle. Pitkäaikaistyöttömät tarvitsevat kasvotusten annettavia palveluita ja tiivistä rinnallakulkemisen prosessia, joka saattaa joskus kestää useita useita kuukausia.

Toivon vielä ministerin vastaavan siihenkin, miten tämä yksityisyydensuoja on nyt huomioitu tässä lakiesityksessä, kun nyt sitten tilanne muuttuu sillä tavalla, että tietoja olisi mahdollista antaa myöskin yksityisille yrityksille. — Kiitos.

15.01 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille vastauksesta, joka tuli näistä kokeiluista, ja tämän allianssimallin eteenpäin tuomisesta. Tämä asia on todellakin aika nopealla aikasyklillä: todellakin jo syyskuun aikana ovat nämä yt-neuvottelut näissä meidän kokeiluissamme. Mieluusti näkisin kyllä jatkon, ja jos eduskunnan tarvitsisi tai pitäisi jotain lakia muuttaa, niin me voisimme mennä ylitse tästä asiasta vähän matkaa, niin että tässä salissa voitaisiin ehkä olla yksimielisiä tämmöisen uudenkin näkökulman tuomiseksi siihen asti, kunnes tämä uusi maakuntalainsäädäntö on voimassa.

Todellakin Pirkanmaallakin on 320 työntekijää tässä kokeilussa. Näitten muutos taas takaisin sinne TE-toimistoihin on aika stressaavaa tietenkin henkilöstön suhteen, mutta todellakin näitten kokeilun tuloksista ollaan oltu siellä hyvin mielissään. Ehkä siellä heijastaa TE-toimistossa ja ehkä ely-keskuksessakin se — kuten, ministeri, sanoitte — se, että tähän on löydetty yhteistyö. Sehän on onnistunut kokeilu, jos siinä on päästy eteenpäin yhteistyössä eri tahojen kanssa. Siellä on ollut vähän sitä ongelmaa. Kollegani Korhonen varmaan tulee omassa tulevassa puheenvuorossaan kiittämään tästä yhteistyöstä. Minä kyllä vähän arvostelenkin sitä, että ehkä tässä allianssimalliin siirtymisessä meillä on ollut hitauksia Pirkanmaalla, ja toivottavasti nämä on nyt sitten selätetty.

Tähän itse maakunnalliseen toimintaan: Yksi erittäin tärkeä osa juurikin kasvupalveluissa elinkeinotoimen osalta ja kunnissa on ollut rekrytointi: kuinka yritykset ovat osanneet sen tehdä ja miten työvoimaa on saatu. Käytiin talousvaliokunnan puitteissa katsomassa muun muassa Meyerin ja Uudenkaupungin toimintaa. Varsinkin niissä tapauksissa, joissa on tosi akuuttia saada hyvää työvoimaa sinne, on tärkeää, että se toimii kunnan ja kaupungin elinkeinotoiminnan kanssa yhdessä vielä jatkossakin. Eli sana yhteistyö — toivon, että ministeri tuo sitä vielä vahvasti esille tässä tulevassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

15.03 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Hyvää keskustelua työllisyyspalvelujen laadun parantamisesta. Uskon, että meillä on siihen yhteinen tavoite, ja tässä on yli puoluerajojen toivottu myös sitä, kuten edustaja Pirttilahtikin mainitsi, että niitä hyviä käytäntöjä, joita nyt on tässä esimerkiksi työllisyyskokeilun kautta saatu, ei kuitenkaan unohdettaisi, oli se juridinen tapa järjestää palvelut jatkossa sitten mikä tahansa. Ja mietin myös sitä, että maakunnat ovat keskenään hyvin erilaisia mutta luonnollisesti maakunnissa on sisällä hyvin erilaisia ja eritarpeisia alueita ja olosuhteita, ja on hyvä jatkossakin varmistaa, että tieto kustakin kunnasta kulkee sinne maakuntaan asti. Tämä allianssimalli on mielestäni ihan tervetullut kehityssuunta tässä. Se tarjoaa vastauksia siihen, että yhteistyötä tehdään, eikä se ole kiinni pelkästään siitä, tulevatko ihmiset toimeen keskenään tai sattuuko olemaan motivaatiota tehdä yhteistyötä, vaan valtion suunnalta myös muistutetaan yhteistyön välttämättömyydestä.

Olen itsekkin huolissani siitä riskistä, joka on noussut esiin, eli riittääkö tämä yleiskatteellinen rahoitus sitten lopulta kasvupalveluihin, mutta jos sinne tulee tällainen kasvupalvelulisä ja jos pidetään huolta siitä, että ei tule tilannetta, jossa esimerkiksi kasvavat terveyspalvelut alkavat niellä kasvupalvelurahoja, niin silloin varmaan olemme kutakuinkin turvassa.

Puuttuisin myös tähän digitalisaatioon, joka tässä on noussutkin jo esiin, ja toistan sen, minkä debatissakin totesin. Eli sähköisiä palveluita on syytä lisätä, ja niitä varmasti tarvitaan, ja joillekin ne ovat erinomaisen hyvät, mutta kun menemme esimerkiksi ikääntyviin väestöryhmiin, niin niin sanottuja digitaalisia kuiluja on tässä yhteiskunnassa aika paljon ja meidän täytyy varmistaa, että me emme verkkopalvelujen lisäämistä tee sillä hinnalla, että henkilökohtainen kontakti, mikä on vaikuttavinta, vähenee. Eli on hyvä, että on paljon erilaisia palveluita tarjolla, ja koetetaan lähteä kehittämään asioita niin, että jokaiselle myös löytyy se palvelu.

15.05 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Muutama keskeinen kysymys.

Ministeri sanoi, että maakuntien käytössä on jatkossa sama raha kuin tällä hetkellä. Rohkenen kyllä epäillä. Rohkenen epäillä sen vuoksi, että kunnat ovat tällä hetkellä panostaneet voimakkaasti myös pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon ja se ei ole tullut itsestään. Se on tullut sitä kautta, että meillä on työmarkkinatuen yhteinen rahoitusvastuu. Se on tullut sitä kautta, että meillä on ollut lakisääteiset työvoiman palvelukeskukset ja niistä olleet kokeilut ennen sitä. Se on pitkän prosessin lopputulema. Ja nyt iso riski on se, että iso osa tästä kuntarahasta, joka on käytetty pitkäaikaistyöttömien palveluihin, tulee katoamaan, koska, niin kuin ministeri sanoi, kuntakokeilua ei haluta ministeriössä jatkaa sen vuoksi, että kunnilla ei tule olemaan työllistämisessä samaa roolia jatkossa kuin nyt. Tämä on se oleellinen kysymys. Kunta on ollut lähellä ihmistä, kunta on ollut lähellä työtöntä, ja sitä kautta se on pystynyt tekemään hyvää tulosta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, ja tämä yhteys tässä nyt katoaa. Kunnat voivat tuottaa palveluita ilman kilpailutusta ainoastaan markkinahäiriötilanteessa. Ja jos mietimme vaikka nuorten työpajoja, niin uskallan rohjeta väittää, että niistä iso osa katoaa, koska ne eivät näillä kilpailluilla markkinoilla pysty toimimaan. Eivät kunnat lähde niitä yhtiöittämään ja viemään sinne kilpailuun vaan toteavat, että kun nämä eivät enää saa toimia, niin pistetään sitten purkkiin ja purkin kansi kiinni.

No, toinen asia, joka liittyy tähän kuntakokeiluun, on se, että sitä kautta on saatu rakennettua yhteistyömalleja ja se on tullut pitkän prosessin tuloksena. Nyt sitten, kun pistetään hullunmylly käyntiin ja siirretään vaikkapa sieltä Pirkanmaalta ne työttömät takaisin sinne

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

TE-hallinnon viralliselle kontolle ja tässä välissä rakennetaan allianssia, ne olemassa olevat yhteistyörakenteet hajoavat. Ne pitää rakentaa osittain uudelleen. Miten esimerkiksi toimitaan siinä tilanteessa, että meillä on ollut työnvälitystä, joka on ollut siellä kouluissa ja kohdentunut suoraan nuoriin? Tämänäköiset asiat ovat nyt riskin alla. Ja on myös tämä aikataulu: Me tiedämme, että pilottilainsäädäntö on sellainen, jonka pitää mennä perustuslakivaliokuntaan, ja syyskuun lopulla lakataan ottamasta uusia työttömiä näihin kuntakokeiluihin. Se on kiinni siitä, miten perustuslakivaliokunta pystyy käsittelemään esimerkiksi sen, että yksityinen toimija saa nämä tiedot, jotka tähän asti ovat olleet ikään kuin tietosuojan sisällä — kunnille ei vaikkapa ole voitu antaa tietoa siitä, keitä työttömiä on, ja pääsyä urajärjestelmään. Kyllä minä isosti ihmettelen sitä, että jos nyt tiedot voi antaa yksityisille yrityksille, niin mitä meidän perustuslakimme sanoo tähän. Ja jos tämä pilotti karahtaa tähän, niin karahtaa koko kaunis kuvitelma siitä, miten alliansseilla siirretään nämä kuntakokeilut sitten sinne tulevaan maakuntahallintoon.

Toinen huolenaihe liittyy siihen, että kasvupalvelulaissa sanotaan, että palvelutarvearviointi on viranomaistehtävä. Tässä laissa sanotaan, että sen voi tehdä yksityinen palvelutuottaja. Olisi kiva tietää, kumpaa se nyt hallituksen mielestä on, onko se viranomaistehtävä vai sellainen asia, jonka yksityinen palvelutuottaja voi tehdä. Itse näen sen niin, että palvelutarvearviointi on tietyllä tavalla portinvartijuus myös niihin kustannuksiin. Nyt jos yksityinen tuottaja saa valita, mitä palveluita se asiakas tarvitsee, ja sen jälkeen se rupeaa tuottamaan niitä palveluita sille asiakkaalle, niin miten se maakunta hallitsee kustannukset? Ja sitten kun tullaan tähän kustannuspuoleen kokonaisuudessaan, niin minun iso huoleni on se... Täällä luotetaan maakuntapäätäjiin. Niin minäkin luotan, mutta ongelma on se, että jos meillä on sote-palvelut, jotka on tiukkaan laeilla säädetty, että tätä ja tätä pitää tähän mennessä tarjota, ja hyvin löysästi säädetty työvoimapalvelut, joissa voidaan innovoida ja tehdä kaikkea mielenkiintoista uutta, niin siinä käy niin, että ne sote-palvelut tuotetaan, mutta kun rahat loppuvat, niin ne työvoimapalvelut jäävät tuottamatta.

Kolmas huoli liittyy siihen, miten pitkäaikaistyöttömien kohdalla valta ja vastuu toimivat tässä kokonaisuudessa. Jos me menemme sinne yksityisten yritysten puolelle ja kun me menemme tulospalkkauksen puolelle, mikä sinänsä on positiivinen asia, niin riski on se, että se ikään kuin kermankuorinta tapahtuu siellä yrityksen sisällä, niin kuin esimerkiksi Britanniassa tapahtui alkuvaiheessa ja sen jälkeen ruvettiin säätelemään monella, monella säännöllä tätä kokonaisuutta, jotta se saatiin kuriin. Ja jos mennään niin pitkälle sähköisiin palveluihin kuin koko maakuntauudistuksessa näytetään menevän, niin ongelmahan on se, että tässä maassa on miljoona ihmistä, jotka eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluja sillä tavalla kuin pitäisi, ja pitkäaikaistyöttömistä vielä suurempi osuus. Siinä mielessä olen surullinen, että esimerkiksi näitä haastatteluja, joita tämä hallitus on lainsäädäntöön rakentanut, ei enää sitten turvatakaan tässä maakuntamallissa. Ne ovat muuten Tanskassa tuotaneet 3—4 prosenttia paremman työllisyshyödyn silloin, kun ne on tehty naamatusten ihmisten kanssa, ei puhelimella, ei ryhmähaastatteluilla, vaan nimenomaan kahden kesken asiakkaita palvellen. Ja sana, jota pitää painottaa, on ”palvellen”.

15.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ministeri Lindströmin esittelemä lakipaketti on mielestäni erittäin hyvä ja kannatettava. On selvä asia, että työllisyystilanne on nyt saatu kovilla ja järkevillä ja vahvoilla toimenpiteillä paranemaan tässä maassa. Kuten sanottu, niin kaksi vuotta sitten jokaista työtöntä kohti oli 0,17 vapaata työpaikkaa, tällä hetkellä luku on 0,3. Eli tilanne on työtöntä kohti radikaalisti parantunut, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

ta siitä huolimatta työttömyyden luku on liian korkealla, ja me tarvitsemme uusia keinoja ja nimenomaan niitä keinoja, jotka purevat työttömyyteen. Ja tätä vartenhan tämä laki on tehty.

Tämä liittyy tietenkin siihen kuuluisaan maakuntauudistukseen ja siihen, että kasvupalvelut ja monet muut palvelut saadaan hajautettua lähemmäksi ihmisiä. Minun on vaikea ymmärtää tämän keskustelun sävyä, että kun palveluita ja päätöksentekoa hajautetaan — niin kuin Euroopassa kaikkialla muualla on tehty jo, meidän tulemme tässä asiassa raakasti jälkijunassa — kun tällaista uudistusta nyt tehdään, niin olen kuullut monia vastustavia puheenvuoroja, että byrokratiaa ei saisi purkaa vaan sitä pitäisi lisätä. Olemmehan me nähneet byrokratian vaikutukset tässä maassa jo aikaisemminkin, joten miksi sitä nyt ei saisi purkaa ja päätöksentekoa ja työntekeä ja rahoituksen jakamista tuoda lähemmäksi ihmisiä? Se, että joku yksityinen yrittäjä löytää jollekin työttömälle työpaikan ja käytetään työllistämistä aidosti ja mennään oikeasti yhteistyön mallilla eteenpäin, se on hyvä asia. Kuten ministeri Lindström omassa puheenvuorossaan totesi, tässähän ei yksityistetä mitään, vaan tehdä vahvasti yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Tämä on syytä muistaa, eikä pidä pelotella sellaisilla asioilla, joita ei ole olemassa.

Toivonkin tälle lakiesitykselle nopeaa ja juohevaa käsittelyä, niin että saadaan kasvu- ja palvelut maakunnissa toimimaan sillä tavalla, että työpaikkoihin aidosti löydetään oikea ihminen tekemään sitä työtä ja koulutetaan edelleen ihmisiä, että saadaan niille tyhjille työpaikoille ihminen tekemään sitä työtä. On totta, että meillä on vajaatyökykyisiä, on henkilöitä, jotka pitää toimittaa sitten arvokkaasti eläkkeelle. Kuten ministeri Lindström on omissa puheenvuoroissaan monta kertaa sanonut, niiden ihmisten eläkkeelle siirtyminen, joille työllistyminen esimerkiksi viiden vuoden työttömyyden jälkeen on ylivoimaisen vaikeaa, hoidettakoon muilla lainsäädännöillä. Tämä paketti, jota nyt parhaillaan käsitellään, on siitä hyvä, että tällä ratkaistaan niitä ongelmia, joille ei keskitetysti ole pystytty kunnolla mitään tekemään.

Maailma on paljon muuttunut. Hyväksymmekö me sen, vai lähdemmekö tappelemaan vastaan? Jokaisen meistä on oma valinta tehtävä, mutta minun valintani on se, että meidän on elettävä tämän maailman mukana, tuotava uusia keinoja työllistymiseen ja saatava töihin kaikki ihmiset, jotka vähänkin pystyvät.

15.14 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, myös nämä lakiesitykset kuvastavat tätä maakuntauudistuksen keskeistä peruslähtökohtaa, eli alueelle itselleen annetaan enemmän joustoa määritellä näitä oman alueen työnhakijoitten ja yritysten tarpeita. Eli ei katsota kaikkialla samanlaisella sapluunalla, vaan pystytään katsomaan oman maakunnan tarpeitten mukaan. Minä ymmärrän sillä tavalla, että tällä lailla myös määritellään palveluitten minimitaso eli kaikille tietyllä tavalla peruspalvelutaso, kuten työnvälitys ja osaamisen kehittämispalvelut, mutta maakunnat voivat sitten itse määritellä ”lisäpalveluja”. Tässä tietysti maakunnan päättäjät joutuvat sitten, kuten täälläkin on todettu, arvioimaan sitä, millä tavalla koko maakunnan kaikki toiminnot pystytään hoitamaan tuon yleiskatteellisen rahoituksen osalta. Luotan maakuntapäätäjiin, mutta tietysti tätä rahoituksen suhdetta on syytä arvioida hyvin tarkoin.

Mutta itse asiassa syy, minkä vuoksi tulin tänne, on se, että olen näitä lakiesityksiä käynyt läpi myös aika suurenkin TE-toimistojen joukon kanssa ja kysellyt, millä tavalla he arvioivat nyt näitä sisältölakeja. Yhteinen johtopäätös kaikilla on se, että lait ja esitykset ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

hyviä ja ne vievät tätä kokonaisuutta oikeaan suuntaan, mutta he ovat esittäneet myös tiettyjä viilauksia, joita vielä tässä lain valmistelussa tulisi ottaa huomioon.

Muutama pointti niistä:

Ensinnäkin TE-toimistot toteavat, että maakunnalla tulisi olla järjestämistehtävään liittyen päävastuu asiakkaan palveluprosessista, eli he katsovat, että hajautettu vastuu ei käytännössä toimisi kovin hyvin.

Toisena todetaan, että esityksen lähtökohtana on pitkälle palveluitten digitaalisuus. Näin ollen esityksen tavoitteet toteutuvat vain niiden asiakkaitten kohdalla, joilla on mahdollisuus ja kyky käyttää digitaalisia palveluita, eli ohjaustyössä digitaalisia palveluita täydentää aina vahva henkilökohtainen ohjaustyö.

Kolmantena esityksen lähtökohtana on myös käsitys asiakkaitten omatoimisuudesta ja aktiivisuudesta. Asiakkaissa on nyt ja tulevaisuudessakin iso joukko ihmisiä, jotka eivät ole työhaussa tai ylipäättään elämässään aktiivisia ja omatoimisia. Tämä tulisi TE-toimistojen mielestä myös huomioida.

Neljäntenä aktiivisen työnhaun velvoite on tarpeen asettaa asiakkaalle vasta siinä vaiheessa kun hän on työllistymisen vaiheessa. Erityisesti monialapalveluja tarvitsevat vaativat myös muita toimia ennen varsinaista työllistymisen vaihetta.

Viidentenä johtopäätöksenä tai viilaamisen kohteena todetaan, että kasvupalvelukoulutus on nimenä huono. Se ei kuvaa millään tavalla palvelun sisältöä ja on asiakkaalle vaikeasti hahmotettavissa. Yhdellä koulutusnimikkeellä ei voi kuvata montaa erityyppistä koulutusta, jotka sisältyvät kasvupalvelukoulutuksen nimen alle. Nimen tulisi olla sellainen, että sitä ei tarvitse paljon selitellä, ja sen tulee kuvata suoraan sisältöä.

Kuudentena TE-toimistot toteavat, että monialaista palvelua tarvitsevien asiakkaitten palvelutarpeen määrittelyn määrälliset rajat, eli 12 kuukautta työttömyyttä ja niin edelleen, tulisi poistaa lakitekstistä. Laki tällaisenaan ohjaa havaitsemaan monialaisen palvelutarpeen liian myöhään.

Seitsemäntenä palvelujen tasapuolisuus on varmistettava, jotta voidaan taata asiakkaille yhdenvertaisuus.

Kahdeksantena viranomaisilla on jo sisäänrakennettu tietosuojaja- ja salassapitovastuu. Nämä vastuut tulee ulottaa samanlaisina myös palveluntuottajiin, ja lain valmistelussa tähän tulee kiinnittää huomiota.

Ja yhdeksäntenä palveluntuottajien viranomaistyön kaltaiset velvoitteet on selkeästi määriteltävä laissa.

Eli tämäntyyppisiä toiveita tuolta TE-toimistojen suunnalta, ja tietysti nämä tulevat nousemaan esille myös sitten täällä talon käsittelyssä.

15.19 Reijo Hongisto sin: Arvoisa puhemies! Vierailin kesän aikana useissa pk-yrityksissä ja tapasin eri yhteyksissä kymmeniä pienyrittäjiä. Lähes kaikkien huolena oli osaavan työvoiman saatavuus. Moni yrittäjä haluaisi laajentaa yritystään ja palkata lisää henkilöstöä, mutta kun ei saa mistään eikä mitenkään työvoimaa, ei vaikka maksaisi jonkin verran korkeampaa palkkaa kuin työehtosopimukseen on kirjattu. Moni arveli myös, että palkkaus ja joustava työaika eivät aina kiinnosta niitä työttömiä, jotka ovat ansiosidonnaisella päivärahalta, palkan ja ansiosidonnaisen päivärahan välinen ero kun häviää usein työmatkakuluihin eikä kukkaro liho työssä käynnistä huolimatta.

Nyt keskustelussa olevassa lakiesityksessä säädetään työnhakijoiden palveluprosessista sekä maakunnallisina kasvupalveluina järjestettävistä palveluista. Tavoitteena on parantaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

työmarkkinoiden toimivuutta, osaavan työvoiman saatavuutta ja tietenkin työtä hakevien mahdollisuutta työllistyä.

Maakunnalla olisi velvollisuus järjestää rekrytointipalveluja ja ammatinvalinta- ja ura-ohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunnan olisi välitettävä tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, annettava rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa ja ohjausta sekä sovitettava yhteen työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Tehtävät hoidettaisiin nykyisissä ely-keskuksissa ja TE-toimistoissa olevalla henkilöstöllä ja noin 600 miljoonan euron siirrolla valtiolta maakunnille.

Maakuntien olisi mahdollista siirtää nykyisin työ- ja elinkeinoviranomaisten hoidettavana olevia tehtäviä laajemmin palveluntuottajien hoidettavaksi. Tehtäviä ei kuitenkaan siirtyisi palveluntuottajan hoidettavaksi suoraan, vaan tehtävien antaminen palveluntuottajalle olisi maakunnan harkinnassa. Maakunta harkitsisi, mitkä palvelut se tuottaisi itse ja mitkä palvelut se hankkisi yksityisiltä palveluntuottajilta.

Arvoisa puhemies! Kesän aikana kuulin myös, että ihmisiä työllistyy yhä useammin niin sanottujen virallisten kanavien ohi, suoraan rekrytoinnilla tai kaverin kautta. Mielestäni työllistyminen on tärkeämpää kuin se tapa, jolla haetaan tai tarjotaan työtä. Työllistyminen on kaiken a ja o. Käsitykseni mukaan tämän lain avulla lähennetään maakunnan alueella toimivia yrityksiä, koulutuksen järjestäjiä, työvoimaa ja työnvälitystä harjoittavia tahoja.

Tämä on selkeä parannus nykykäytäntöön verrattuna, ja arvoisa puhemies, tämän takia minä kannatan tätä lakiesitystä.

15.22 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Työllisyys Suomessa on meidän kohtalonkysymyksemme. Olemme työllisyysasteessa huomattavasti jäljessä muuta Pohjolaa. Se, että hallitus onnistuu nyt nostamaan työllisyysasteemme sinne 72:een, on hyvä asia, mutta vain välitavoite. Mikäli haluamme lopettaa velkaantumisemme ja hoitaa kunnialla palvelumme, on meidän seurattava muuta Pohjolaa. Esimerkiksi Ruotsin työllisyysaste on jo yli 80 prosenttia.

No, maakunnilla ja vapautuvilla yrityspalveluilla on näytön paikka kohta. Tähän saakka työvoimapalveluja ja työllisyyttä on hoidettu ja arvioitu valtakunnallisella tasolla. Vaikka kunnat ovat panostaneetkin vuosittain yli miljardin työllisyyden parantamiseen, niin keinot eri maakuntien tilanteen korjaamiseen ovat suhteellisen kaavamaisia ja valtakunnallisia. Meidän maakuntamme ovat työllisyysrakenteeltaan ja työllisyysasteeltaan aivan erilaisia.

Otan esimerkiksi kotimaakuntani Kainuun. Meidän työllisyysasteemme ennen tämän hallituksen alkua oli nippanappa 60 prosenttia. Nyt se on korjaantunut reippaaseen 66 prosenttiin, naisten osalta jopa 71 prosenttiin, mutta miesten osalta vain sinne 62 prosenttiin. Tämä on erilainen maakunta kuin muut. Siitä huolimatta meillä on valtava osaavan työvoiman pula.

Olemme siis jäljessä kaikki muita maakuntia, ja tällä on tietysti oma historiansa. Metsäteollisuuden näköalattomuus silloin yli kymmenen vuotta sitten johti Itä- ja Pohjois-Suomessa tilanteeseen, jossa miesten työllisyys rajusti laski. Myös yli satavuotiaan opettajan-koulutuslaitoksen loppuminen Kajaanissa johti omalta osaltaan samantyyppisiin ongelmiin, joten se hyvin selittää sitä, minkä takia meidän lähtötasomme on matala.

Nämä työllisyysasteen hoidon yhteistyömallit ja rakenteet vaativat maakunnallisia ta-voitteita ja sitä kautta kohdennettuja joustavia rakenteita. Miten tämä hoidetaan niin, että valtakunnalliset hyvät käytännöt ja mallit yhdistetään maakunnallisiin ratkaisumalleihin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

se on hyvä kysymys. Sen takia tämän lakipaketin käsittely valiokunnassa on tärkeitä. Siellä tulisi kuunnella asiantuntijoita erilaisista maakunnista ja valtakunnallisesti ja tehdä tähän tarpeellisia korjauksia.

15.25 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käytetty jo monia hyviä puheenvuoroja, kiitokset siitä.

Olen työskennellyt työllisyyden hoidon kentällä pitkään ja nähnyt joiltain osin tätä toimikenttää ravistelleet moninaiset murrokset. Aika ajoin toimintaympäristö on tempoilevan työllisyyspolitiikan johdosta ollut lähes kaoottinen. Tämä on turhauttanut niin työnhaikijat kuin kentällä toimineet työntekijätkin. Palvelujen tarjoaminen ja niiden pitkäjänteinen kehittäminen on jatkuvien muutosten myötä ja niiden keskellä eläen ollut likipitään mahdotonta. Tätä taustaa vasten ajatellen ei ole mikään ihme, että toimintaa on ollut helppo haukkua tehottomaksi. On kuitenkin pakko katsoa peiliin, koska se on osin myös itse aiheutettua.

Yksi asia ei ole kuitenkaan muuttunut, ja se on pidempään työttömänä olleiden ihmisten tarve tukeen ja ohjaukseen. Joskus se tarkoittaa ihan kädestä pitäen annettavaa apua. Tätä ei tehdä pikaisesti, 15 minuutin tai puolen tunnin vastaanottoaikana, vaan kyse on nimenomaan pitkäjänteisestä, intensiivisestä ja ennen kaikkea henkilökohtaisesti annetusta ohjauksesta. Kuten on todettu, sähköiset palvelut eivät missään tapauksessa vastaa näihin tarpeisiin.

En halua moittia TE-toimistossa tehtyä työtä, mutta tosiasia on, että vuosien saatossa toteutetut leikkaukset toimintamenoissa ovat johtaneet tilanteeseen, jossa palvelua ei kyetä tarjoamaan tarvetta vastaavalla tavalla. En väitä, etteivätkö yritykset voisi näitä palveluja tarjota, mutta yksi asia on kuitenkin selvä: kuntouttavaa työtoimintaa ne eivät useinkaan voi tai halua tehdä, ja sen vaatiminen on itse asiassa kohtuutonta. Tämä on monin paikoin ollut vahva viesti nimenomaan yritys kentältä. He voivat ja usein haluavatkin kantaa yhteiskuntavastuuta, mutta hyväntekeväisyyteen eivät markkinaehtoiset toimijat voi ryhtyä. Kuntouttavalla työtoiminnalla ei kukaan voi reaalisesti arvioiden tai rehellisesti sanoen väittää tehtävän kannattavaa bisnestä. Vastuu tästä kuuluu julkiselle sektorille, ja voimme vain kysyä, kuinka resurssit tähän riittävät jatkossa, jos järjestökentän vahva tuki ei ole julkisen sektorin tukena. On vaikea olla tekemättä johtopäätöstä, että järjestöjen ja kolmannen sektorin aseman merkitystä tai yleensä pitkäaikaistyöttömyyden hoidon merkitystä niin inhimillisen hyvinvoinnin kuin kuntien ja maakuntien talouden hoidon näkökulmasta ei kasvupalveluissa ole ymmärretty. Huomio keskittyy liikaa helposti työllistymiin ja helposti työllistettäviin.

Vielä toinen asia: Olen erittäin huolissani siitä, että maakuntauudistuksen myötä vastuu ja myös oikeus työllisyyden hoitoon viedään kunnilta. Ne eivät varmasti tule näitä palveluja yhtiöittämään, ja vielä vähemmän näin tulevat tekemään järjestötoimijat. Ymmärrän, että pienemmille kunnille tämä uudistus voi olla helpotus, mutta mitä tulee kaupunkeihin ja kaupunkiseutuihin, näin ei varmasti ole. Monella kaupungilla, kuten myös kaupunkiseudulla — myös Jyväskylässä — kasvupalvelut, yritysneuvonta, työllisyyden hoito ja yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on integroitu erinomaisesti konsernihallinnon alla elinkeinoyksikköön. Kun maakuntauudistuksen yhteydessä vastuu elinvoimasta jää kunnille, on työllisyyspalvelujen siirto kaupungeilta maakunnalle vahvasti kyseenalaistettava. Aktiivinen työllisyyden hoito on keskeinen osa kunnissa toteutettavaa elinkeinopolitiikkaa. Esitänkin kysymyksen: kuinka näistä edellytyksistä täyttää nämä velvoitteet huolehditaan uu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

distuksen jälkeen? Määritelmä maakunnan ja kuntien rajapinnoilla tehtävästä yhteistyöstä on ylimalkainen. — Kiitos.

15.29 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! On helppo allekirjoittaa monta asiaa ministeri Lindströmin puheessa. Pirkanmaan työllisyyskokeilua haluan kuitenkin täsmentää, kun sanoitte, että sen kivijalka on yhteistyössä. Pidän itse sitä puolena tästä kivijalasta, ja se toinen puoli, mikä ei tullut sanottua, on se, että Pirkanmaan kunnat ovat sijoittaneet tähän työllisyyskokeiluun kymmeniä miljoonia euroja omaa rahaansa yleisen avun lisäksi. Ja siitä päästään tämän lakipaketin ongelmiin. Te totesitte itsekkin, että jatkossa työllisyyspalveluihin on varattu saman verran rahaa kuin nyt on käytössä. Ei Pirkanmaallakaan näillä käytössä olevilla rahoilla olisi saatu niitä tuloksia, mitä siellä nyt tässä kokeilussa on saatu, ja se häiritsee tämän lakipaketin eteenpäinviemistä.

Hallituksella on ollut kokonaisuudessaan ihan hyvä tavoite tällä kaudella lisätä henkilökohtaisia palveluita, koska niin kuin tässäkin lakipaketissa ja sen perusteluissa sanotaan, työllistymispalveluissa henkilökohtainen asiointi asiakkaan kanssa on sitä vaikuttavinta toimintaa. Me olimme tukemassa kolmen kuukauden välein tapahtuvia väliaikaishaastatteluja. Ongelma vain oli jo silloin se, että niihin ei annettu riittäviä resursseja, ja se on johtanut siihen tilanteeseen, että itse asiassa jo viime vuonna näitä henkilökohtaisia tapaamisia TE-toimistoissa oli vähemmän kuin edellisellä vuonna, vaikka viime vuonna työttömien määrä ei vielä ollut isossa laskussa ja vaikka näiden kolmekuukautishaastatteluiden piti moninkertaistaa ne haastattelut.

Se sama ongelma jatkuu, kun nämä palvelut viedään yksityisiin ostopalveluihin ilman lisärahoitusta, ja se meitä huolestaa.

15.32 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Tähän lakiin liittyvät varsinaiset maakuntahallinnon tehtävät ovat jo käsittelyssä hallintovaliokunnassa, ja niin kuin tässä joku totesi, asiantuntijat ovat kaikki lausuneet niin, että lakia ei voida käsitellä ennen kuin tulevat nämä sisältölait ja rahoituslait. Ei siinä, että se laki olisi muutenkaan hirvittävästi edennyt sieltä, koska se on perustuslakivaliokunnan ynnä muitten osalta vielä kesken. Mutta tämä on siis kokonaisuus, mikä pitää ottaa huomioon, ja toivon, että se rahoitus tähän myöskin sitten tulee, jos ja kun tätä halutaan viedä eteenpäin.

Muutamia lisäkysymysmerkkejä tähän tietosuojaan muun muassa. Kun meillä on tämä tietosuojalaki yhä edelleen kesken, joka sekin on hallintovaliokunnassa, koska se odottaa perustuslakivaliokunnan käsittelyä vielä, ja kun ymmärtääkseni tietosuojaan on tulossa tiukennuksia monin kohdin ja on puhuttu muun muassa soten tietosuojasta mutta myös tässä tapauksessa työllistymispalveluihin liittyvästä tietosuojasta, niin minun kysymykseni on: näkevätkö hallitus ja ministeri niin, että tässä kohden, tämän lain yhteydessä, pystytään löysentämään tätä tietosuojakysymystä nykyisten lakien mukaan ja tulevan tietosuojalain mukaan, niin että yksityiset yritykset saisivat nämä kaikki tiedot käyttöön?

Täällä eräs edustaja kysyi, miksi kunnat eivät anna niitä tietoja. Siksi, että kunnat eivät saa niitä tietoja. Kunnat olisivat voineet monissa tapauksissa tehdä toimenpiteitä huomattavasti aikaisemmin, jos ne olisivat saaneet sieltä Kelan kautta tietoja niistä ihmisistä, jotka tippuvat siihen pitkäaikaistyöttömyyteen. Nyt tässä Pirkanmaan kokeilussa näin on tehty, mutta nyt tästä eteenpäin sitä ei siis enää toteuteta, koska näitä tietoja ei tarvita sinne kunnille, koska kunnilla ei ole tulevaisuudessa minkäänlaisia mahdollisuuksia hoitaa mitään näistä tehtävistä. Eli tämä tietosuoja on toinen kysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

Kuntapuolella Kuntaliiton viimeviikkoisessa kannanotossa otettiin varsin tiukkaa kantaa siihen, että näitten kokeilujen tulisi jatkua siitä syystä, että kokemukset ovat niin hyviä, siitä syystä, että esimerkiksi ympäri Pohjoismaita, meidän verrokkimaita, näitä tehdään ja toteutetaan hyvällä, tavoitteellisella työllä ja tuloksilla koko ajan. Ainoastaan Suomessa on otettu ideologinen vaihtoehto, että kunnilta viedään tehtävät pois ja palvelut ihmisiltä kauemmaksi. Hämmästelen tätä siitäkin syystä, että kuntien työllisyydenhoitoon satsaama summa on tällä hetkellä noin 800 miljoonaa—1 miljardi, ja tämä on sitten hallituksen mukaan mahdollista niin sanotusti heittää muihin tehtäviin, pois työllisyyden hoitamisesta.

Sitten tähän työpajakysymykseen:

Olen kiertänyt tässä kesän aikana joitakin työpajoja, ja siellä erityisesti nuorten työpajojen puolella hämmennys on suuri. Työpajayhdistys oli tehnyt selvityksen, että kaikista niistä sadoista työpajoista, jotka tällä hetkellä toimivat, tulevaisuudessa niin sanotusti samalla viivalla markkinaehtoisesti pärjäisi ehkä viisi, jos ne kaikki joudutaan yhtiöittämään.

Sitten toinen kysymys esimerkiksi nuorten osalta on se, mitä tapahtuu niille nuorille, jotka tällä hetkellä voivat esimerkiksi toisen asteen koulutuksen sisällä käydä työpajalla niin, että osa niistä opinnoista voidaan hyväksilukea välittömästi ja voidaan siirtyä joustavasti sen koulun sisällä työpajalle ja koulun puolelle ja takaisin tarvittaessa, jos koulu ei suju. Miten nämä tulevaisuudessa toimivat, jos toinen on siellä markkinoilla pelkästään yhtiömuotoisena? Ja se rahoitus sitten siihen liittyen: jos kaikki työvoimapalvelurahoitus on yhdessä potissa siellä maakunnassa, niin kuinka paljon sieltä ministeri näkee suunnattavan sinne toisen asteen koulutuksen sisälle siihen yhteistyöhön sen bisneksen kanssa?

Tässä muutamia lisäkysymyksiä tuohon äskeiseen pakettiin.

15.36 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on tänään esitetty paljon perusteltua huolta työllisyyspalveluiden rahoituksesta. Haluaisinkin esittää ministerille kysymyksen: eikö lainsäädännöllä voitaisi määritellä maakunnille minimitasoa, kuinka paljon rahoitusta työllisyyspalveluihin on käytettävä, eli niin sanotusti korvamerkitä rahoitusta työllisyyspalveluihin? Tämä tässä suuressa muutostilanteessa ja sote-palveluiden ja kustannuspaineiden tilanteessa, jotta voitaisiin varmistaa, että työllisyyspalveluiden rahoitus säilyisi edes osapuilleen nykyisellä tasolla, kun ainoa huolena on se, että rahaa ohjautuu työllisyyspalveluihin nykyistä vähemmän, niin valtion rahaa kuin kuntien rahaakin. Kuitenkin erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden hoidon kannalta tarvitaan resursseja ja palveluita, ja siinä olennaista on henkilökohtainen palvelu ja ohjaus, kasvokkain kohtaaminen. Se vaatii resursseja. Sitä ei ratkaista vain järjestelmää muuttamalla, joten tämä rahoitustaso on olennainen kysymys, jotta on työntekijöitä ohjaamassa työttömiä, antamassa heille tukea, neuvontaa ja ohjausta.

Tämän rahoituskysymyksen lisäksi haluan kysyä ministeriltä uudelleen jo aiemmin esittämäni kysymyksen: miten arvioitte, tuleeko tämä laki ja tämä uusi rakenne lisäämään palkattoman työn määrää Suomessa, kun yrityksille, jotka hoitavat näitä työllisyyspalveluita jatkossa, tulee mahdollisuus ohjata henkilö, asiakas, palkattomaan työkokeiluun toiseen yritykseen tai jopa omaan yritykseen? Pidän tätä itse hyvin ongelmallisena kehityskulkuna, jos näin käy. Vaikka päätökset sanktioista tekee jatkossakin viranomainen, niin palveluketjusta vastaavalle yritykselle tulee kyllä merkittävää valtaa ihmisten toimeentulon ja palkattomaan työhön ohjaamisen suhteen, mikäli näin on. Tämä on olennainen kysymys myös työttömän oikeusturvan tai terveiden työmarkkinoiden kannalta, jos palkaton työ merkittävästi lähtee kasvamaan, mitä en soisi tapahtuvan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

Arvoisa puhemies! Olennainen kysymys työttömien kannalta todella on se, saavatko he laadukasta henkilökohtaista ohjausta matalalla kynnyksellä yhdeltä luukulta. Ja tässä nimenomaan on ehkä se salaisuus, minkä takia nämä työllisyyskokeilut ovat onnistuneet. Huoli on se, että jatkossa tämä ei toteudu, jos resurssit ovat pienet ja jos kuntien ja maakuntien rajapinta työllisyyspalveluiden hoitamisessa on epäselvä. Soisin todellakin, että työllisyyskokeiluiden alasajon sijaan harkittaisiin niiden valtakunnallistamista. Ei voi mielestäni olla niin, että ainoa syy onnistuneiden kokeilujen alasajoon on se, että ne eivät sovi tähän poliittisesti valittuun maakuntamalliin ja siihen logiikkaan, jota ei ole vielä edes käynnistetty eikä lakeja siitä säädetty.

Arvoisa puhemies! Suurten kaupunkien kritiikki sote- ja maakuntauudistusta kohtaan kilpistyy paljolti nimenomaan kasvupalvelupuoleen. Toki on kritiikkiä varmaan myös sosiaali- ja terveystyöpalveluiden suunniteltuun järjestämis- ja rahoitusmalliin, mutta hyvin paljon se kohdistuu nimenomaan tähän kasvupalvelupuoleen ja siihen, että kaupungeilla ei ole riittävää roolia erittäin tärkeiden elinvoima- ja työllisyyspalveluiden hoidossa. Kaupungeilla olisi valmiutta, kykyä, ottaa kokonaisvastuu työllisyyden hoidosta, ja nyt kun katsotaan kehitystä, niin työttömyys ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys keskittyvät aika paljon suurille kaupunkiseuduille, joten siellä pitäisi myös olla sitten työkalut ja mahdollisuudet tehdä toimenpiteitä ja kantaa vastuuta työllisyyden hoidosta varsinkin, kun siellä on siihen halua ja kantokykyä.

15.41 Ben Zyskovicz kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten edellä lyhyessä vastauspuheenvuorossani totesin, Suomessa on aika lailla mahdoton tilanne, kun meillä on hyvin paljon työttömiä ja samaan aikaan meillä on kuitenkin hyvin paljon avoimia työpaikkoja, joihin ei onnistuta rekrytoimaan osaavaa työvoimaa. Tämä on sellainen dilemma, jonka syistä olisi hyvä saada tarkempaa ja tutkittua tietoa. Jos oikein ymmärsin, ministeri kertoi, että on meneillään selvitys, joka on käytettävissä ehkä noin kuukauden päästä ja jossa tätä problematiikkaa on pyritty analysoimaan. Jos ja kun näin on, on erittäin hyvä, että tätä on pyritty selvittämään, jotta me tiedämme meidän työttömistämme, keiden kohdalla on kyse siitä, että koulutus ei ole riittävää ja/tai sopivaa, keiden kohdalla on kyse siitä, että työkyky on tosiasiaa vähentynyt liian paljon, keiden kohdalla on kyse kannustinloukuista tai niin sanotuista byrokratialoukuista ja niin edelleen. Tällainen tieto on todella tärkeää. Se on tärkeää sekä, sanoisinko, makrotasolla, jotta pystytään virittämään politiikkatoimet oikein, että myös ja ennen kaikkea mikrotasolla, jotta oikeat ihmiset ovat oikeanlaisten tukija auttamisjärjestelmien piirissä.

Niinpä olisin ministeriltä vielä kysynyt — kun en tunne tätä tekeillä olevaa selvitystyötä — onko siinä todellakin pyritty joillakin haastattelututkimuksilla tai muilla riittävän otannan perusteella arvioimaan tätä meidän työttömien joukkoa, joka ei tietystikään ole homogeeninen joukko, vaan jossa on monenlaisia, erilaisia perusteita sille, miksi tähän tilanteeseen on jouduttu. Itse ainakin koen, että sekä, kuten sanoin, politiikan päätöksenteon kannalta että näiden ihmisten auttamisen kannalta tätä tietoa kipeästi tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä puheenvuoro edustaja Mäkipäällä ja sen jälkeen ministerillä.

15.44 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Olen tässä ollut kuunteluoppilaana. En ole perehtynyt näihin lakiesityksiin, mutta kuuntelin tässä Pirkanmaan osalta, että tämä kunta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

vetoinen on tuottanut hyviä tuloksia. Näin varmaan onkin. Itse asun Pirkanmaalla, jossa on 22 kuntaa. Kuntakokeilussahan oli kymmenen kuntaa. Pirkanmaalla on pieniä ja suuria yrityksiä. Ja on todettava, että Pirkanmaan työllisyysluvut kauttaaltaan kaunistuivat. Miksi? Siellä on vientiteollisuutta ollut paljon. Sitten puhutaan usein, että kun talous on mennyt nousuun, niin tämä on vaikuttanut siihen, että pienissä kunnissa on ollut työvoimasta pulaa. On rakennettu uusia yrityksiä, on tietysti potkittu poisikin, mutta on tämmöinen myönteinen tilanne, mihin ilman kuntakokeiluakin Pirkanmaalla on menty teollisuudessa. Ja sitten siellä on myös palvelu- ja terveysalalla ollut kasvua ja kuljetusalalla, joten ei yksistään varmaan tämä kuntakokeilu ole sitä edesauttanut.

Sitten haluaisin kysyä myös, kun jatkuvasti puhutaan niistä, sanotaan nyt, ongelmallisista työttömistä. Onko sieltä työvoimahallinnosta jo putsattu, näin sanotaan kansanomaisesti, ne työttömät, jotka eivät koskaan työllisty? He joutaisivat aivan muulle sosiaalilukulle. Tämä on ihan turhaa pyöritystä.

Mitä vielä tulee tähän allianssimalliin: Kun olen tässä yrittänyt kuunnella, niin siinäähän eri sopijaosapuolet suunnittelevat kaikkia hankkeita yhdessä avoimesti. Keskustellaan yhdessä ja sitten rekrytoidaan yhdessä ja käytetään tätä osaamista yhdessä, joten minun mielestäni tämä allianssimalli ei nyt aivan niin huono ole kuin täällä on saatettu ymmärtää. Sitten vielä kysyisin, mitenkä pienet kunnat sitten pystyisivät toimimaan tässä, kun sanottiin, että ne voisivat tässä allianssimallissa olla mukana. Ei nyt heitetä kirvestä sentään sitten tuonne ministerin niskaan täysin.

15.46 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Lähden liikkeelle tästä selvityksestä, koska tästä nyt jonkun verran kyseltiin, mitä tämä tarkoittaa. Meillä ei ole — ainakin näin minulle on kerrottu — koskaan menty niin syvälle sinne työttömyyden kovaan ytimeen. Me aina puhumme siitä. Siis tämä ei ole edellisen hallituksen vaan monen, monen hallituksen aikana muodostunut ongelma. Otan esimerkin Lahdesta. Lahti on suuri kaupunki. Siellä tämä työttömyyden kova ydin on noin luokkaa 15—16 pinnaa eliikkä on valtava iso joukko ihmisiä, jotka ovat väärissä toimenpiteissä, kuten tuossa äskeisessä puheenvuorossani sanoin.

Jotta me tietäisimme, mistä me puhumme, niin tätä täytyy selvittää. Sen takia selvityshenkilöt Raija Kerätär, joka on sosiaalipuolen professori, ja Tuija Oivo, joka on sitten työllisyyspolitiikan asiantuntija, yhdessä kartoittavat haastatteluin erilaisia toimijoita: mistä me oikein puhumme, mitä toimenpiteitä näille ihmisille pitäisi tehdä. He luovuttavat tämän selvityksensä Pirkko Mattilalle ja minulle lokakuun viimeinen päivä. Aikataulu on tämmöinen sen takia, että tämäkin hallitus ehtisi käynnistää joitain toimenpiteitä, mutta toivon, että ne toimenpiteet siirtyvät, iso osa niistä, seuraavalle hallitukselle. Sen takia katson tässä nyt opposition suuntaan: jos te istutte seuraavassa hallituksessa, tämä on kysymys, joka ei ole mikään hallitus—oppositio-juttu minun mielestäni, vaan tämä pitää ratkaista kansallisesti ja monin eri toimenpitein. Tähän ei nyt riitä jonkun sinällään hyvän lexin säätäminen tai joku tämmöinen, vaan tämä on paljon isompi kysymys.

Meillä on tässä maassa osatyökykyisiä, jotka valitettavasti eivät pääse työmarkkinoille. Siellä on paljon ihmisiä, jotka haluaisivat töihin, mutta he ovat esimerkiksi sen ensimmäisen lääkärin tekemän diagnoosin vankina. He eivät pääse eläkkeelle eivätkä he pääse töihin, he eivät pääse mihinkään. Tämä täytyy selvittää. Idea on se, että mahdollisimman monelle räätälöitäisiin reitti takaisin työelämään niillä kyvyillä ja voimilla, mitä heillä on jäljellä. Se on tässä se pointti, mutta samalla on tunnustettava se, että tässä joukossa on ihmi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2018 vp

siä, jotka eivät ikinä tule työllistymään avoimille työmarkkinoille. Heille pitää löytää inhimillinen ratkaisu. Tämä tarkoittaa monia eri toimenpiteitä, ja jos me tämän pystymme ratkaisemaan... TE-viranomaisten palaute minulle tästä asiasta on se, että jos te tuon teette, niin se vapauttaa valtavasti resursseja TE-hallinnosta tekemään töitä niille ihmisille, joilta voidaan edellyttääkin jo toimia. Eli tämä on oikeastaan se kuva, ja on hyvä, että riihessä tehtiin tämä ratkaisu. Siitä olen tosi iloinen, koska tämä on todellakin iso asia.

Mutta sitten mennään näihin kysymyksiin.

Edustaja Järviselle näistä määräaikaishaastatteluista: niihin on lisätty resursseja, ja toukokuun lopulla nämä haastattelut on toteutettu noin 70-prosenttisesti, niin että olemme hyvällä suunnalla, vielä tehdään töitä.

Kunnat ovat panostaneet merkittävästi työllisyyden hoitoon, ja me todellakin toivomme, että tämä panostus jatkuu myös tulevaisuudessa. Minun on jotenkin hirveän vaikea ymmärtää — minä ymmärrän tämän keskustelun ja tämän palautteen, mikä tässäkin on tullut — ettei kunnilla jatkossa olisi muka jotain insentiiviä hoitaa elinvoimatehtävien kautta työllisyyttä. Sen luulisi kiinnostavan kaikkia kuntia jatkossakin. Vaikka nämä kuntakokeilut nykyisellään eivät jatku, ne eivät valu millään lailla hukkaan. Sieltä voidaan ottaa ne hyvät käytänteet ja toimet ja viedä ne sinne allianssimalliin, ja suurin osa alueista on tähän lähtenyt mukaan. Kuntien rooli ei muutu millään lailla, paitsi niitten alueitten kohdalla, joilla on ollut tämä kuntakokeilu. Heillä oli väliaikaisesti näitä tiettyjä vapauksia, jotka nyt sitten poistuvat, koska ne eivät ole tulevan lainsäädännön mukaisia.

Tämä keskustelu on jatkuvasti keskustelua siitä, mikä on järjestämisvastuukysymys. Tämä on ollut tässä se päälinjainen asia, mutta me olemme jatkuvasti käyneet vuoropuhelua alueitten kanssa ja toivoneet, että tämän allianssin kautta tämä suma tästä aukeaisi. Tällä tai millään muulla uudistuksella ei muuteta siis kuntien roolia.

Tämä palvelutarvearviointi, kun puhutaan asiakasryhmien tasolla tapahtuvasta palvelujen tarpeen arvioinnista, on maakuntien viranomaistehtävä. Maakunta arvioi, millaisia asiakasryhmiä sen alueella on, mitä palveluja alueen työmarkkinatilanne ja yritysten työvoiman tarve huomioon ottaen tarvitaan ja miten niihin kohdennetaan rahaa. Sen sijaan yksittäisen asiakkaan palvelutarpeen arviointi voi olla myös palveluntuottajan tehtävä. Tämä on huomattu tarkoituksenmukaiseksi myös näissä Pirkanmaan kokeiluissa, ja tätä nyt sitten viedään tänne lainsäädäntöön eteenpäin.

Pahoittelen, että ihan kaikkeen en ehdi vastaamaan. Mutta näistä järjestöjen palkkatuisista: Me teimme siis päätöksen siitä, että tämä 3 000:n katto, josta on tullut kiukkuista palautetta, nyt nostettiin väliaikaisesti ensi vuodeksi 4 000:een, mutta tavoite on se, meillä laaditaan lainsäädäntöä sen puolesta, että jatkossa tehtäisiin tämä järjestöjen sataprosenttinen palkkatuki kriteerien kautta, sen kautta, mitä me toivomme siltä. Me emme ehdi, tämä hallitus ei ehdi, sitä tekemään, [Puhemies koputtaa] mutta se työ on käynnissä. Mutta väliaikaisesti on 4 000:n katto.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.